

Ny postlag m.m.

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet proposition 2009/10:216 Ny postlag, en följdmotion samt 20 motioner från riksmötena 2008/09 och 2009/10 om olika postfrågor.

I propositionen föreslås att postlagen (1993:1684) ersätts med en ny lag. Den nya postlagen syftar till att genomföra EU:s postdirektiv från 2008. Lagförslaget innebär att den samhällsomsfattande posttjänsten ska ha samma omfattning och kvalitet som hittills. Det innebär bl.a. att någon tillhandahållare av den samhällsomsfattande posttjänsten inte behöver utses om tjänsten kan säkerställas på annat sätt och lagens krav på tjänsten uppfylls. Om det i framtiden skulle visa sig nödvändigt att finansiera den samhällsomsfattande posttjänsten föreslår regeringen att tillgången till tjänsten ska kunna säkerställas genom upphandling.

Utskottet delar regeringens uppfattning att den samhällsomsfattande posttjänsten bör ha samma omfattning och försäkra alla användare en tjänst av samma kvalitet som hittills. Utskottet konstaterar därför med tillfredsställelse att det servicemål som fastställdes i samband med införandet av 1997 års postdirektiv alltså ligger fast. Regeringens förslag rörande den samhällsomsfattande posttjänsten är enligt utskottet väl ägnat att tillförsäkra att omfattningen av den samhällsomsfattande posttjänsten bibehålls. Samtidigt öppnar förslaget för en flexiblare reglering i framtiden då marknaden eventuellt har nått en större mognadsgrad vad gäller konkurrensutsättning och utbud av tjänster. Enligt utskottet bör postlagstiftningen inta samma principiella utgångspunkt som kommer till uttryck i 2008 års postdirektiv. Om tillhandahållarna på en fungerande marknad tillgodoser samtliga aspekter av den samhällsomsfattande posttjänsten ska staten inte behöva vidta några åtgärder för att tjänsten ska säkras.

Utskottet anser att det är viktigt att artikel 12 i postdirektivet på ett tydligare sätt införlivas i postlagen. Det är därför tillfredsställande att regeringen föreslagit att det ska framgå att prissättningen av den samhällsomsfattande posttjänsten ska vara icke-diskriminerande och öppen för insyn samt

att den som utsetts att tillhandahålla den samhällsomfattande posttjänsten ska tillämpa principerna om öppenhet och icke-diskriminering vid användning av särskilda priser och andra särskilda villkor.

Utskottet avstyrker samtliga motionsförslag. I betänkandet finns 5 reservationer (s, v, mp).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning	6
Propositionens huvudsakliga innehåll	6
Utskottets överväganden	7
Ny postlag	7
Ansvar för effektiv konkurrens	37
Statens ägarandel i Posten Norden	38
Miljövänliga transporter inom Posten AB	40
Fastighetsboxar	41
Privat eftersändning	45
Gemensamt porto	46
Reservationer	49
1. Ny postlag, punkt 1 (s, v, mp)	49
2. Ansvar för effektiv konkurrens, punkt 2 (s, v, mp)	51
3. Statens ägarandel i Posten Norden, punkt 3 (s, v, mp)	52
4. Miljövänliga transporter inom Posten AB, punkt 4 (s, v, mp)	53
5. Fastighetsboxar, punkt 5 (s, v, mp)	54
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	56
Propositionen	56
Följdmotionen	56
Motion väckt med anledning av skrivelse 2007/08:120	56
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008	57
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2009	58
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	60

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Ny postlag

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. postlag, med de ändringarna att ordet ”och” i 3 kap. 2 § andra stycket 3 flyttas till andra stycket 2 i samma paragraf och sätts efter sista kommatecknet samt att kommatecknet i 3 kap. 2 § andra stycket 3 ändras till ett punkttecken

2. lag om ändring i mervärdesskattelagen (1994:200)

3. lag om ändring i lagen (1998:150) om allmän kameraövervakning

4. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Därmed bifaller riksdagen proposition 2009/10:216 punkterna 1–4 och avslår motionerna

2008/09:T205 av Cecilia Wikström i Uppsala (fp) yrkande 2 i denna del,

2008/09:T276 av Roland Bäckman (s),

2008/09:T467 av Börje Vestlund och Agneta Gille (båda s),

2008/09:T528 av Agneta Lundberg m.fl. (s) yrkande 16 i denna del,

2009/10:T10 av Lena Hallengren m.fl. (s, v, mp) yrkandena 1 och 4,

2009/10:T230 av Agneta Lundberg m.fl. (s) yrkande 17 i denna del,

2009/10:T449 av Börje Vestlund och Agneta Gille (båda s) och

2009/10:T470 av Agneta Lundberg (s) i denna del.

Reservation 1 (s, v, mp)

2. Ansvar för effektiv konkurrens

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:T436 av Lars-Arne Staxäng (m) och

2009/10:T10 av Lena Hallengren m.fl. (s, v, mp) yrkande 2.

Reservation 2 (s, v, mp)

3. Statens ägarandel i Posten Norden

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:N1 av Tomas Eneroth m.fl. (s) yrkande 5 och

2009/10:T10 av Lena Hallengren m.fl. (s, v, mp) yrkande 3.

Reservation 3 (s, v, mp)

4. Miljövänliga transporter inom Posten AB

Riksdagen avslår motion

2009/10:T508 av Tommy Waidelich och Olle Thorell (båda s) yrkandena 1 och 2.

Reservation 4 (s, v, mp)

5. Fastighetsboxar

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:T205 av Cecilia Wikström i Uppsala (fp) yrkandena 1 och 2 i denna del,
2008/09:T256 av Christina Oskarsson (s),
2008/09:T297 av Louise Malmström (s),
2008/09:T363 av Agneta Gille (s),
2009/10:T269 av Maria Kornevik Jakobsson m.fl. (c),
2009/10:T309 av Kerstin Engle och Eva-Lena Jansson (båda s),
2009/10:T328 av Carina Ohlsson (s) och
2009/10:T445 av Agneta Gille (s).

Reservation 5 (s, v, mp)

6. Privat eftersändning

Riksdagen avslår motion

2009/10:T401 av Kenneth G Forslund (s).

7. Gemensamt porto

Riksdagen avslår motionerna

2009/10:T423 av Helena Bargholtz (fp) och

2009/10:T502 av Hans Wallmark m.fl. (m).

Stockholm den 15 juni 2010

På trafikutskottets vägnar

Lena Hallengren

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Lena Hallengren (s), Oskar Öholm (m), Christina Axelsson (s), Sven Bergström (c), Hans Stenberg (s), Nina Larsson (fp), Eliza Roszkowska Öberg (m), Annelie Enochson (kd), Sten Bergheden (m), Peter Pedersen (v), Pia Nilsson (s), Ingemar Vänerlöv (kd), Karin Svensson Smith (mp), Malin Löfsjögård (m), Lars Mejern Larsson (s), Désirée Liljevall (s) och Ulf Grape (m).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet proposition 2009/10:216 Ny postlag samt en följdmotion som väckts med anledning av propositionen. Utskottet behandlar i detta betänkande också en motion som lämnats in med anledning av skrivelse 2007/08:120, 2008 års redogörelse för företag med statligt ägande, samt 19 motioner från de allmänna motionstiderna 2008 och 2009 om olika postfrågor.

Regeringens förslag grundar sig på en utredning redovisad i delbetänkandet En ny postlag (SOU 2009:82). Betänkandet har remissbehandlats. Regeringen har utarbetat en lagrådsremiss och har följt Lagrådets yttrande.

Utskottet redovisar i bilaga 1 en förteckning över regeringens förslag till riksdagsbeslut och de motioner som behandlas i betänkandet. Regeringens lagförslag återfinns i bilaga 2.

Företrädare för Posten AB och Bring Citymail träffade utskottet den 3 juni 2010.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att postlagen (1993:1684) ska ersättas med en ny lag. Den nya postlagen syftar till att genomföra 2008 års postdirektiv. Lagen innehåller också andra bestämmelser än sådana som följer av postdirektivet. Lagen har fått en helt annan struktur än den nuvarande postlagen.

Det föreslås att den samhällsomfattande posttjänsten ska ha samma omfattning och kvalitet som hittills. Enligt den nya lagen behöver någon tillhandahållare av den samhällsomfattande posttjänsten inte utses om tjänsten kan säkerställas på annat sätt och lagens krav på tjänsten uppfylls. Om det i framtiden skulle visa sig nödvändigt att finansiera den samhällsomfattande posttjänsten föreslår regeringen att tillgången till tjänsten ska kunna säkerställas genom upphandling.

Den nya lagen innehåller uttryckliga bestämmelser om att prissättningen av den samhällsomfattande posttjänsten ska vara öppen för insyn, icke-diskriminerande och kostnadsorienterad samt främja ett effektivt tillhandahållande av tjänsten. Krav på redovisning förtydligas för den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster.

Propositionen innehåller också regler om bl.a. postal infrastruktur och klagomålshantering.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 september 2010.

Utskottets överväganden

Ny postlag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till postlag, med en mindre språklig ändring, lag om ändring i mervärdesskattelagen (1994:200), lag om ändring i lagen (1998:150) om allmän kameraövervakning samt lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Regeringens förslag är enligt utskottet väl ägnat att tillförsäkra att omfattningen av den samhällsomfattande posttjänsten bibehålls.

Jämför reservation 1 (s, v, mp).

Bakgrund

1. Postdirektiven

1.1 1997 års postdirektiv

Sedan mitten av 1990-talet har ett av målen för Europeiska unionens politik inom postsektorn varit att gradvis konkurrensutsätta postsektorn under kontrollerade former, samtidigt som man långsiktigt garanterar tillhandahållandet av samhällsomfattande tjänster. Genom 1997 års postdirektiv fastställdes ett regelverk för postsektorn. Direktivet genomfördes i Sverige genom de ändringar i postlagen som trädde i kraft den 1 juli 1998.

Direktivet syftar till att få en väl fungerande postsektor och innefattar åtgärder för att garantera samhällsomfattande tjänster. Direktivet syftar således också till att säkerställa att marknaden gradvis liberaliseras under kontrollerade former. I direktivet anges att medlemsländerna ska säkerställa att tillhandahållandet av samhällsomfattande tjänster garanteras. Ständigvarande tillhandahållna posttjänster av fastställd kvalitet inom hela territoriet till rimliga priser för samtliga användare ska säkerställas, de samhällsomfattande tjänsterna ska garanteras minst fem arbetsdagar i veckan och innebär minst en insamling samt ett överlämnande vid varje fysisk eller juridisk persons bostad respektive hemvist.

Varje medlemsstat ska besluta om nödvändiga åtgärder för att de samhällsomfattande tjänsterna ska omfatta följande minimiprestationer:

- Insamling, sortering, transport och utdelning av postförsändelser som väger högst 2 kg.
- Insamling, sortering, transport och utdelning av postpaket som väger högst 10 kg.
- Tjänster för rekommenderade och assurerade försändelser.

De nationella tillsynsmyndigheterna får höja viktgränsen för vad som täcks av de samhällsomfattande tjänsterna när det gäller postpaket upp till högst 20 kg. Medlemsstaterna är dock alltid skyldiga att se till att postpaket på upp till 20 kg som tas emot från andra medlemsstater överlämnas inom deras territorium.

I bilagan till direktivet finns kvalitetsnormer. Normen uppställer två mål, dels att 85 % av försändelserna ska vara utdelade inom tre dagar från inlämning, dels att 97 % av försändelserna ska vara utdelade inom fem dagar från inlämning. Andra krav i direktivet gäller likabehandling av alla användare, kostnadsbaserade och rimliga taxor samt transparenta redovisningar hos den eller de operatörer som utses att tillhandahålla de samhällsomfattande tjänsterna.

Medlemsländerna ska vidta åtgärder för att se till att priserna för den samhällsomfattande tjänsten grundar sig på kostnaderna och är rimliga samt ge samtliga användare möjlighet att få tillgång till de tjänster som erbjuds. Tillämpningen av en enhetlig taxa utesluter inte att den eller de som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster har rätt att ingå individuella avtal om priser med kunder. Enligt direktivet måste priserna vara klara, tydliga och icke-diskriminerande. Korssubventionering av samhällsomfattande tjänster utanför den sektor som omfattas av monopol med inkomster från tjänster inom denna sektor är i princip förbjuden.

Vad gäller redovisning åläggs medlemsländerna att vidta nödvändiga åtgärder för att se till att de som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster i sin interna redovisning har skilda konton åtminstone för dels var och en av tjänsterna inom den monopoliserade sektorn, dels de icke-monopoliserade tjänsterna. Kontona för de icke-monopoliserade tjänsterna ska tydligt skilja mellan tjänster som ingår i de samhällsomfattande tjänsterna och tjänster som inte gör det. Direktivet föreskriver också att tvister måste lösas snabbt och effektivt.

1.2 2002 års postdirektiv

För att ytterligare öka konkurrensen inom postsektorn i gemenskapen fastställdes en tidtabell för gradvis liberalisering av postsektorn. För att säkerställa de samhällsomfattande tjänsterna fick medlemsstaterna låta vissa posttjänster omfattas av fortsatt monopol. Vad som fick omfattas av monopol var brev inom en viktgräns på 100 gram fr.o.m. den 1 januari 2003 och 50 gram fr.o.m. den 1 januari 2006.

1.3 2008 års postdirektiv

2008 års postdirektiv syftar till att åstadkomma en inre marknad för posttjänster. Alla användare i alla EU-länder garanteras samhällsomfattande tjänster på samma nivå och att harmoniserade principer uppställs för regleringen av posttjänster på en öppen marknad. Omfattningen av de samhällsomfattande tjänsterna är oförändrad. Direktivet möjliggör även särskilda finansieringssystem om detta är nödvändigt och proportionerligt för att

kompensera de kostnader som det eventuellt inte går att få täckning för vid tillhandahållandet av samhällsomfattande tjänster. Genom ändringarna får medlemsstaterna möjlighet att välja den effektivaste och lämpligaste mekanismen för att garantera tillgången till samhällsomfattande tjänster. De alternativ till finansiering som ges i direktivet är offentliga bidrag i form av direkt statligt stöd eller indirekt finansiering genom användning av offentlig upphandling. Slutligen finns det en möjlighet att införa ett system för att fördela nettokostnaden för skyldigheten att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster mellan tillhandahållare och/eller användare, vilket kan ske genom inrättandet av en kompensationsfond.

En nyhet är att medlemsstaterna enligt artikel 11 a, om det krävs för att skydda användarnas intressen eller för att främja effektiv konkurrens får se till att alla postoperatörer på villkor som är öppna för insyn och icke-diskriminerande har tillgång till delar av postens infrastruktur eller tjänster som tillhandahålls inom ramen för den samhällsomfattande tjänsten, t.ex. postnummersystem, adressdatabaser, postboxar, brevlådor m.m.

Direktivet innebär att priserna ska vara kostnadsrelaterade och ge incitament till ett effektivt tillhandahållande av de samhällsomfattande tjänsterna. Det finns även möjlighet att besluta om en enhetlig taxa om allmänintresset så kräver. Vidare ska avgifterna vara öppna för insyn och icke-diskriminerande. När tillhandahållarna av de samhällsomfattande tjänsterna använder sig av specialavgifter, t.ex. gentemot stor- och företagskunder eller förmedlare av post från olika användare, ska de tillämpa principerna om öppenhet och icke-diskriminering både på avgifterna och tillhörande villkor.

Tillhandahållarna av den samhällsomfattande tjänsten ska i den interna redovisningen ha skilda konton för att tydligt skilja mellan tjänster och produkter som ingår i de samhällsomfattande tjänsterna och de som inte gör det.

Genom kravet på öppenhet får de nationella tillsynsmyndigheterna, konkurrensmyndigheterna och kommissionen tillgång till de uppgifter som krävs för att fatta beslut om samhällsomfattande tjänster och kontrollera att marknadsförhållandena är rättvisa.

Tillämpningen av miniminormer när det gäller klagomålsförfaranden vidgas till att även omfatta tillhandahållare av andra tjänster än samhällsomfattande tjänster. Vidare ges varje part som berörs av ett beslut som fattats av en nationell tillsynsmyndighet rätt att överklaga beslutet till en instans som är oberoende av myndigheten.

2 Liberaliseringen av postmarknaden

Frågan om en liberalisering av postmarknaden i Sverige utreddes i olika sammanhang i början av 1990-talet. Postverkets ensamrätt att befordra brev avskaffades den 1 januari 1993. Paketbefordran har alltid varit oregle-

rad. Postområdet öppnades således helt för konkurrens mellan olika postoperatörer i och med detta. Dåvarande Citymail AB hade vid denna tid dock redan börjat befordra företagspost i Stockholm och på Lidingö.

Postlagen trädde i kraft den 1 mars 1994. Postverket bolagiserades och drevs sedan den 1 mars 1994 i ett av staten helägt aktiebolag, Posten AB (Posten) med dotterbolag. Posten Norden är en koncern som bildades genom samgåendet mellan Post Danmark A/S och svenska Posten AB, vilket slutfördes i april 2009.

3 Postlagen

3.1 De postpolitiska målen

I förarbetena till postlagen uttalades att postlagen har till syfte att fastställa grunden för den omfattning av postservicen som ska tillhandahållas allmänheten. Postlagen ska vidare ge staten förutsättningar att på en öppen marknad för postverksamhet följa upp verksamheten så att de politiska målen för postservicen kan uppfyllas. I lagen ges vidare vissa centrala bestämmelser för postverksamhet, som motiveras av skyddet för den personliga integriteten.

Utgångspunkten för de postpolitiska målen är medborgarnas och samhällets behov av en effektiv, sammanhållen och tillförlitlig posttjänst. Staten har ansvaret för att säkerställa en sådan posttjänst i hela landet. Servicemålen utvecklas ytterligare i nämnda proposition. Där anges bl.a. att samma basservice ska gälla i hela landet och att insamling ska äga rum minst fem dagar i veckan. Kraven på befordringstid för adresserade brev försändelser ska vidare, enligt propositionen, vara anpassade till den basnivå som krävs för gränsöverskridande post enligt postdirektivet.

3.2 Samhällsomfattande posttjänst

Den inledande bestämmelsen i postlagen reglerar den samhällsomfattande posttjänsten och motsvarar i princip det statliga åtagandet på postområdet. Det innebär bl.a. att det ska finnas en posttjänst i hela landet som innebär att alla kan ta emot brev eller andra adresserade försändelser som väger högst 20 kg. Posttjänsten ska vara av god kvalitet och priserna ska vara rimliga. Varje arbetsdag och minst fem dagar i veckan ska det ske minst en insamling respektive utdelning av postförsändelser. Enstaka försändelser ska befordras till enhetliga priser, och villkoren för tjänsten ska vara allmänt tillgängliga.

3.3 Tillstånd att bedriva postverksamhet

Det krävs tillstånd enligt postlagen för rätten att bedriva postverksamhet. Tillståndsmyndigheten får förena ett tillstånd att bedriva postverksamhet för en eller flera tillståndshavare med en skyldighet att tillhandahålla en samhällsomfattande posttjänst. Genom tillståndsvillkoren och eventuella föreskrifter kan det generella kravet i direktivet på att tjänsten ska vara av

god kvalitet preciseras när det gäller insamlingsfrekvens, befordringstider m.m. I tillståndsvillkoren får det vidare anges skyldigheter att ta hänsyn till handikappades behov av särskilda posttjänster.

En tillståndshavare är skyldig att möjliggöra att försändelser som befordrats av andra tillståndshavare kan nå de anläggningar för postöverlämning (t.ex. postboxar) till mottagare som tillståndshavaren innehar. Villkoren för detta ska vara skäliga och konkurrensneutrala samt icke-diskriminerande.

3.4 Tillhandahållande av samhällsomfattande posttjänst m.m.

Den som ska tillhandahålla en samhällsomfattande posttjänst ska erbjuda tjänsten till priser som grundar sig på kostnaderna. Operatören ska bl.a. hålla villkoren för tjänsten allmänt tillgängliga och fastställa ett förfarande för klagomål. Post- och telestyrelsen (PTS) är enligt postförordningen tillståndsmyndighet.

Enligt postlagen ska regeringen utse en tillståndshavare som tillhandahåller samhällsomfattande posttjänst att också tillhandahålla och förvalta postnummersystemet. Regeringen beslutade i juni 1999 att Posten ska förvalta postnummersystemet. Den som tillhandahåller postnummersystemet är skyldig att på begäran från andra tillståndshavare tilldela dem postnummer för postboxanläggningar inom begärda postnummerområden. För en ändring i postnummersystemet som inte endast berör enstaka postadressater krävs tillståndsmyndighetens godkännande.

Regeringen får föreskriva att priser för tjänster som ingår i postverksamhet inte får överstiga vissa nivåer.

3.5 Obeställbara brev

Ett brev är obeställbart om det inte kan delas ut till mottagaren eller om det är ofrankerat eller otillräckligt frankerat och mottagaren inte löser ut det och slutligen om det har återsänts från en postförvaltning eller ett befordringsföretag i utlandet. Ett obeställbart brev ska om möjligt returneras till avsändaren. Om avsändarens adress inte är känd ska brevet sändas till tillståndsmyndigheten.

3.6 Övrigt

Tillståndsmyndigheten har tillsyn över efterlevnaden av lagen och av de föreskrifter och villkor som har meddelats med stöd av lagen. Tillståndsmyndigheten har möjlighet att ta ut avgifter för att bekosta sin verksamhet enligt postlagen. Beslut av tillståndsmyndigheten överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

4 Världspostfördragen

Vad gäller internationell postbefordran styrs den av de fördrag som träffats inom ramen för Världspostföreningen (Universal Postal Union, UPU). Sverige har undertecknat de obligatoriska avtalen konstitutionen, allmänna reglementet och Världspostkonventionen.

För att ett postbefordringsföretag ska få delta i det internationella post-samarbetet inom ramen för världspostfördragen krävs att företaget har en verksamhet och organisation som garanterar att det på ett godtagbart sätt kan utföra internationell postbefordran. Regeringen utsåg 1994 Posten till att vara den postoperatör som fullgör Sveriges skyldigheter enligt fördragen.

5 Postförordningen

PTS ska för en eller flera tillståndshavare förena tillståndet att bedriva postverksamhet med villkor om skyldighet att tillhandahålla en samhällsomfattande posttjänst.

Vidare anges i förordningen vilka krav på den samhällsomfattande posttjänsten som PTS ska ställa i tillståndsvillkoren. Villkoren innebär att expeditions- och inlämningsställena ska ligga så tätt att användarnas behov beaktas. Det ska vidare ställas villkor om att minst en insamling och en utdelning av försändelser ska ske varje arbetsdag och minst fem dagar i veckan. Av de brev som lämnats in för övernattbefordran före angiven senaste inlämnings tid ska minst 85 %, oavsett var i landet de lämnats in, ha delats ut inom landet påföljande arbetsdag. Minst 97 % av breven ska ha delats ut inom tre påföljande arbetsdagar.

I förordningen regleras också hur priset för inrikes befordran av enstaka övernattbefordrade brev som väger högst 500 g får höjas.

6 Post- och telestyrelsen

PTS är förvaltningsmyndighet för postområdet. PTS har enligt förordningen med instruktion för Post- och telestyrelsen till uppgift att bl.a. främja att en väl fungerande samhällsomfattande posttjänst finns tillgänglig för alla, fortlöpande följa utvecklingen av posttjänsten och övervaka prisutvecklingen.

PTS ska främja att postmarknaden fungerar effektivt ur ett konsumentperspektiv och ur den regionala tillväxtpolitikens perspektiv. Myndigheten ska vidare särskilt verka för att de handikappolitiska målen uppnås. PTS har inte, utöver vad som följer av postlagen, i uppgift att främja konkurrensen på marknaden.

PTS uppgifter innebär bl.a. att myndigheten prövar ansökningar om tillstånd att bedriva postverksamhet. PTS ska även utöva tillsyn över efterlevnaden av postlagen. PTS har i uppdrag att hantera brev som en operatör inte kunnat dela ut till mottagaren.

7 Konkurrenslagen

Konkurrenslagen (2008:579) är en generell lagstiftning som omfattar alla sektorer av samhället, inklusive postsektorn. Lagens ändamål är att undanröja och motverka hinder för en effektiv konkurrens. Konkurrenslagen bygger på den konkurrensrättsliga förbudsprincipen som innebär att vissa konkurrensbegränsningar i sig är skadliga och därför ska vara förbjudna.

När lagstiftaren beslutat om regleringar som medför konkurrenshämmande verkningar, kan situationen uppstå att konkurrenslagen inte ska tillämpas. Konkurrensbegränsande avtal eller avtalsvillkor som inte ger uttryck för den fria partsviljan, utan är en direkt och avsedd effekt av lagstiftning eller en ofrånkomlig följd av denna, kan således inte angripas med stöd av konkurrenslagen.

Konkurrenslagen innehåller två grundläggande förbud: dels mot konkurrensbegränsande avtal mellan företag, dels mot missbruk av företags dominerande ställning. Avtal eller samordnade förfaranden mellan företag eller beslut av en företagssammanslutning som har till syfte eller resultat att konkurrensen på marknaden hindras, begränsas eller snedvrids på ett märkbart sätt är förbjudna. Ett företags dominerande ställning är i sig inte förbjuden. Det är endast ett missbruk av den dominerande ställningen som är förbjudet. Ett förfarande som är godtagbart när det utförs av ett företag som inte har en dominerande ställning kan vara förbjudet för ett företag med en sådan ställning.

8 Upphandling

Lagen (2007:1091), om offentlig upphandling, LOU, och lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster, LUF, innebär ett genomförande av EU-direktiven om upphandling. Syftet med upphandlingsdirektiven är att bidra till att förverkliga den inre marknaden genom att motverka hinder mot den fria rörligheten för varor och tjänster. Konkurrensverket är sedan september 2007 ansvarig myndighet för tillsynen enligt LOU och LUF. Om en offentlig aktör väljer att upphandla sin verksamhet eller delar av sin verksamhet i stället för att bedriva den i egen regi ska bestämmelserna i LOU och LUF följas.

I alla upphandlingar ska den upphandlande myndigheten eller enheten beakta de grundläggande principer som kan härledas ur EU-fördraget och upphandlingsdirektiven. Principerna om icke-diskriminering, likabehandling, transparens (öppenhet och förutsebarhet), proportionalitet och ömsesidigt erkännande ska följas.

För att en organisation ska omfattas av LUF och betraktas som en upphandlande enhet måste i princip två villkor vara uppfyllda. För det första måste verksamheten tillhöra någon av de s.k. försörjningssektorerna, vilka definieras som vatten, energi, transport eller posttjänster. För det andra måste verksamheten bedrivas av en upphandlande myndighet, av ett privat företag som har särskild rättighet eller ensamrätt att bedriva den typen av verksamhet (t.ex. ett legalt monopol) eller av ett företag som en upphand-

lande myndighet kan utöva ett bestämmande inflytande över. Organisationer som bedriver verksamhet inom postsektorn omfattas av LUF sedan januari 2009. Europeiska kommissionen har dock givit Sverige ett undantag för vissa tjänster inom postsektorn, t.ex. sorterade sändningar av ekonomiförsändelser i storstäder och inrikes och internationella pakettjänster.

9. Postmarknaden

9.1 Allmänt

Posttjänsterna har stor betydelse i EU:s ekonomi och bedöms svara för ca 1 % av EU:s BNP. Sektorn för posttjänster är också en viktig arbetsgivare. De senaste åren har postmarknaden genomgått stora förändringar. Fysisk post ersätts alltmer av leverans via flera olika kanaler och skräddarsydda lösningar för kunderna. Postoperatörerna har varit tvungna att möta denna utveckling på olika sätt, t.ex. genom att omstrukturera verksamheten med förbättrad effektivitet, ökad kostnadskontroll och bättre kvalitet som mål.

I och med den förestående fullständiga liberaliseringen av den europeiska brevmarknaden genom 2008 års postdirektiv har de stora operatörerna i större utsträckning börjat agera internationellt på brevmarknaden. Den första sammanslagningen av två nationella postföretag blev den mellan Posten AB (Posten) och Post Danmark A/S. Även om företagen nu ser brevmarknaden som en internationell marknad, åtminstone i Europa, har det senaste årets utveckling med väsentligt minskade brevvolymer dock fått flera företag att ompröva sina internationella satsningar och i stället fokusera på hemmamarknaden. Flera internationella affärer eller samarbeten förväntas emellertid följa. 2008 års postdirektiv öppnar även möjligheter för små lokala aktörer i alla medlemsländer att etablera sig. Denna typ av små lokalpostföretag finns sedan länge även i Sverige.

Den internationella ekonomiska krisen fick under 2009 en rejäl påverkan på volymutvecklingen för världens postföretag. I många länder rapporteras nedgångar på 5–10 %. Posten AB och Bring Citymail har fått känna av en relativt kraftig minskning av antalet adresserade försändelser under 2009. I Postens fall handlar det om en minskning med 6 % jämfört med 2008.

Riksdagen gav den 18 juni 2008 klartecken till samgåendet mellan Posten och Post Danmark A/S. I februari 2009 undertecknades det slutliga avtalet om samgående av svenska Näringsdepartementet och danska Transportministeriet. Samgåendet genomfördes i juni 2009.

9.2 Brevmarknaden i Sverige

Den svenska brevmarknaden är en mycket diversifierad marknad. Kunderna omfattar alla typer av aktörer, från hushåll som köper ett fåtal frimärken per år till storkunder som banker, försäkringsbolag och myndigheter som årligen skickar miljontals försändelser. Brev är dock i dag primärt en kanal för information från företag till hushåll. Posten med sina

89 % av den totala brevmarknaden har en särställning på den svenska postmarknaden. Av de övriga postoperatörerna är Bring Citymail Sweden AB (Bring Citymail), ägt av Posten Norge, det i särklass största företaget. Brevmarknaden, dvs. marknaden för adresserade inrikes försändelser upp till 2 kg, brukar delas in i tre delmarknader: sändningar, kontorspost och brevlådepost.

Med sändningar avses serier av försändelser med samma format och vikt som vanligtvis produceras industriellt och med hjälp av datorstöd. Sändningarna omfattar ca 70 % av volymerna på den inrikes brevmarknaden. Kännetecknande är att en sändning möjliggör att försändelserna försorteras och inte överlämnas för befordran i en brevlåda. På marknaden för sändningar är Posten och Bring Citymail i praktiken de enda konkurrenterna.

Med kontorspost avses post som normalt frankeras i frankeringsmaskin och vanligtvis distribueras som enstaka försändelser. Kontorsposten omfattar ca 20 % av volymerna på den inrikes brevmarknaden. När det gäller rikstäckande kontorspost har Posten i praktiken monopol på denna typ av försändelser.

Brevlådepost avser post som postas i brevlåda, vanligtvis frankerad med frimärken, och distribueras som enstaka försändelser. Brevlådeposten omfattar 5–10 % av volymerna på den inrikes brevmarknaden. Posten har i praktiken monopol på all rikstäckande brevlådepost.

9.3 Paketmarknaden i Sverige

Paketmarknaden omfattar marknaden för lättgoods, dvs. försändelser som väger upp till 35 kg, medan tyngre försändelser omfattas av marknaden för tunggoods. Även paketmarknaden innefattas således i den samhällsomfattande tjänsten, som omfattar brev och andra adresserade försändelser upp till 20 kg. Paketmarknaden i Sverige har som helhet aldrig varit reglerad, utan det har varit en påtaglig konkurrens mellan marknadens aktörer. Posten är genom sitt uppdrag att tillhandahålla den samhällsomfattande posttjänsten, den enda paketdistributören i Sverige som står under Post- och telestyrelsens tillsyn.

Förutom Posten finns det ett antal paketdistributörer i Sverige att välja mellan, åtminstone vad gäller företagspaket. Dessa är, framför allt, DHL Express AB som ägs av tyska posten (Deutsche Post), Schenker Privpak AB, TNT samt Pan Nordic Logistics (PNL) som ägs av Posten Norge AS (Posten Norge). Under 2008 har Schenker Privpak AB och DHL Express AB öppnat sina ombudsnät för distribution mellan konsumenter. Innan dessa förändringar skedde var Postens andel på denna marknad 98 %.

10 Prissättning och redovisning

I artikel 12 i postdirektivet anges principerna för prissättning av de samhällsomfattande tjänsterna. Enligt artikel 12, i dess lydelse enligt 1997 års postdirektiv, måste priserna vara rimliga och ge samtliga användare möjlighet att få tillgång till de tjänster som tillhandahålls. De ska grunda sig på

kostnaderna. Medlemsstaterna får besluta att en enhetlig taxa ska gälla inom hela det nationella territoriet. Tillämpningen av en enhetlig taxa utesluter inte att den eller de som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster har rätt att ingå individuella avtal om priser med kunder. Avgifterna måste vara klara och tydliga och icke-diskriminerande. När de som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster använder sig av specialavgifter, t.ex. gentemot stor- och företagskunder eller förmedlare av post från olika kunder, ska de tillämpa principerna om insyn och icke-diskriminering både på specialavgifterna och tillhörande villkor.

Då postdirektivets krav på prissättningen inte har ansetts tillräckliga i Sverige för att skydda postkunderna mot alltför höga portokostnader, har dessa krav kompletterats med en särskild prisreglering. Kraven på prissättningen i postlagen utgår från skyddsintressen både vad gäller konsumenter och konkurrenter.

Av direktivet följer vidare att de som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster ska sköta sin redovisning i enlighet med bestämmelserna i direktivet. Tillhandahållaren av samhällsomfattande tjänster ska bl.a. i den interna redovisningen ha skilda konton för att tydligt skilja mellan tjänster och produkter som ingår i de samhällsomfattande tjänsterna och de som inte gör det.

11 Postal infrastruktur

Enligt artikel 11 a i 2008 års postdirektiv får medlemsstaterna, om det krävs för att skydda användarnas intressen eller för att främja effektiv konkurrens, se till att alla postoperatörer på villkor som är öppna för insyn och icke-diskriminerande har tillgång till delar av infrastruktur eller tjänster som tillhandahålls inom ramen för den samhällsomfattande tjänsten, t.ex. postnummersystem, adressdatabaser, postboxar, brevlådor, uppgifter om adressförändringar, eftersändningsservice och returservice.

I Sverige har det sedan tidigare identifierats ett behov av att reglera tillgången till anläggningar för postöverlämning, vilket det återfinns bestämmelser om i 5 d § postlagen (1993:1684). Marknadens aktörer har vidare ett gemensamt ägt bolag, Svensk Adressändring AB, som hanterar adressändringar. Bolaget agerar konkurrensneutralt och är öppet för alla som har tillstånd att bedriva postverksamhet. I svensk rätt avses med begreppet postal infrastruktur de system och anordningar som behövs för att postbefordran i samhället ska kunna fungera effektivt och tillförlitligt. Det som omfattas är postnummersystemet, postboxar, eftersändning av post och adressändring. Däremot omfattas inte frågor om tillgång för postoperatörer till andra postoperatörers terminaler, sorteringsmaskiner, brevbärarutdelning eller liknande (prop. 1998/99:95 s. 9).

12 Klagomålshantering

I artikel 19 i postdirektivet finns bestämmelser om klagomålshantering. Genom 2008 års postdirektiv har artikeln fått en ny lydelse. Alla tillhandahållare av posttjänster ska ha förfaranden som är öppna för insyn, enkla och föga kostsamma för handläggning av postanvändarnas klagomål. Artikeln har utökats till att omfatta alla tillhandahållare av posttjänster och inte bara tillhandahållare av samhällsomfattande tjänster. Det ska vara möjligt att lösa tvister på ett rättvist sätt och inom rimlig tid och att tillämpa ett system för återbetalning eller ersättning. En annan nyhet är att medlemsstaterna ska uppmuntra utvecklingen av oberoende förfaranden utanför domstol. Det ska också finnas möjlighet för användarna att vända sig med sina klagomål till den behöriga nationella myndigheten.

Bestämmelserna om tillhandahållande av den samhällsomfattande posttjänsten finns i postlagen. Där finns uttryckliga bestämmelser om klagomålshantering enligt vilka den som ska tillhandahålla en samhällsomfattande posttjänst ska fastställa förfaranden för handläggningen av klagomål som är öppna för insyn och ägnade att skapa rättvisa samt är snabba och billiga. Vidare ska den som tillhandahåller den samhällsomfattande posttjänsten årligen offentliggöra uppgifter om antalet klagomål och hur dessa har behandlats. Såväl Posten AB (Posten) som övriga postoperatörer har i sina tillståndsvillkor krav på att det ska finnas en smidig klagomålshantering som är öppen för PTS insyn. De lite större privata operatörerna har ofta infört en kundtjänstfunktion som bl.a. hanterar inkomna klagomål.

Tillståndsmyndigheten får meddela de förelägganden som behövs för efterlevnaden av postlagen eller av föreskrifter eller tillståndsvillkor som meddelats med stöd av lagen. Förelägganden får förenas med vite. Tillstånd att bedriva postverksamhet får återkallas om en tillståndshavare inte följer bestämmelserna i lagen eller föreskrifter eller villkor som meddelats med stöd av lagen. Om varning bedöms som en tillräcklig åtgärd får tillståndsmyndigheten välja detta i stället för att återkalla tillståndet. Tillsynsärenden initieras av PTS själv. Myndigheten är således inte skyldig att initiera tillsynsärenden efter propåer eller andra anmälningar från enskilda. När PTS kontakter operatörer med anledning av ett klagomål hörssamar de i mycket hög grad PTS synpunkter. Myndigheten har därför aldrig behövt tillgripa de sanktionsmöjligheter som står till buds.

Propositionen

Nya definitioner i postlagen m.m.

Regeringen föreslår att ett antal nya definitioner ska tas med i postlagen samt att innehållet i ett brev som inte kunnat delas ut ska få skänkas till välgörande ändamål.

Med postförsändelse avses en adresserad försändelse som väger högst 20 kg. Posttjänst definieras som en tjänst som innefattar insamling, sortering, transport och utdelning av posttjänster mot betalning. Definitionen

tydliggör, enligt regeringen, skillnaden mellan den tillståndspliktiga postverksamheten som omfattar brev upp till 2 kg och den samhällsomfattande posttjänsten som omfattar postförsändelser upp till 20 kg. Skillnaden mellan brev och de postförsändelser som väger högst 2 kg är att begreppet postförsändelse är vidare och förutom brev även innefattar sådana tidningar och kataloger m.m. som inte är inneslutna i kuvert eller annat omslag.

Regeringen belyser att den som bedriver postverksamhet enligt nuvarande regler får anses ha en långtgående plikt att befordra ofrånkerade eller otillräckligt fränkerade brev. Det är möjligt att få brev befördrade gratis eller till för lågt porto eftersom det är krångligare för befodringsföretaget att erbjuda mottagaren att lösa ut brevet. Regeringen framhåller också att det finns en utveckling mot att detta sätts i system. Mot bakgrund av detta anser regeringen att det inte längre bör finnas något krav i postlagen på att mottagaren ska erbjudas att lösa ut ett ofrånkerat eller otillräckligt fränkerat brev för att det ska anses som obeställbart.

Ett obeställbart brev som öppnats och som inte har kunnat lämnats ut tillfaller enligt postlagen staten vid förvaringstidens utgång. I dag ska innehållet förstöras om det inte kan ge överskott vid försäljning eller om det är pengar. Regeringen påpekar att stort antal av de föremål som tillståndsmyndigheten tar hand om kan betinga ett visst värde även om de inte kan säljas med överskott. Tillståndsmyndigheten har i dessa fall skänkt dem till välgörenhetsorganisationer. Regeringen anser därför att postlagen bör ändras så att detta förfarande syns och att hänsyn tas till den personliga integriteten.

Den samhällsomfattande posttjänsten

Regeringen bedömer att den samhällsomfattande posttjänsten bör ha samma omfattning och försäkra alla användare en tjänst av samma kvalitet som hittills. Med anledning av det föreslår regeringen att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om vilka tjänster som ska ingå i den samhällsomfattande posttjänsten och om krav på befodringsstider.

Med samhällsomfattande posttjänst avses i 1997 års postdirektiv stadigvarande tillhandahållna posttjänster av fastställd kvalitet inom hela territoriet till rimliga priser för samtliga användare. Vissa minimikrav uppställs i direktivet, t.ex. att postförsändelser som väger högst 2 kg och paket upp till 10 kg ska omfattas. Införandet av direktivet i Sverige innebar att flera nya krav på t.ex. tömningstider och lokalisering av brevlådor infördes. Ett servicemål fastställdes med insamling minst fem dagar i veckan samt anpassning av servicenivån till kundernas behov av bl.a. lokalisering av insamlingspunkter samt regelbunden och tillförlitlig befodrning. Kraven på befodringsstid fastställdes till att 85 % av de brevörsändelser som lämnas in för övernattbefodrning ska komma fram över natten och 97 % på tre arbetsdagar.

I nuvarande postlag anges omfattningen av den samhällsomfattande posttjänsten. Det ska bl.a. finnas en posttjänst i hela landet som innebär att alla kan ta emot brev och andra försändelser som väger högst 20 kg. Posttjänsten ska vara av god kvalitet och innebära rimliga priser. I samband med samgåendet mellan Posten och Post Danmark A/S (prop. 2007/08: 143) berördes frågan om omfattningen och kvaliteten på den samhällsomfattande posttjänsten. Regeringen konstaterade att postmarknaden inte hade nått en sådan mognadsgrad vad gäller konkurrensutsättning och utbud av tjänster att det i dag skulle vara möjligt och önskvärt att på något sätt begränsa omfattningen av den samhällsomfattande posttjänsten. Regeringen bedömer i propositionen att dessa skäl fortfarande gäller och att det i dag inte föreligger några skäl att ändra omfattningen av den samhällsomfattande posttjänsten.

En viss precisering av vilka tjänster som ska ingå i den samhällsomfattande posttjänsten kan vara nödvändig för att klargöra omfattningen, både för användare och postoperatörer. Mot bakgrund av detta föreslås i propositionen att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör få meddela närmare föreskrifter om vilka tjänster som ska ingå i den samhällsomfattande posttjänsten. Regeringens avsikt är att i förordning bemyndiga PTS att meddela sådana föreskrifter. Det finns, enligt regeringen, behov av att noga följa utvecklingen inom området och fortlöpande bevaka samhällets behov. Vidare anser regeringen att det är lämpligt att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska ha till uppgift att fullgöra nämnda bevakning.

Tillhandahållandet av tjänsten

Regeringen gör bedömningen att det för närvarande inte finns behov av att särskilt finansiera den samhällsomfattande tjänsten. I propositionen föreslår regeringen att tillgången till den samhällsomfattande posttjänsten ska tillförsäkras genom upphandling om det är nödvändigt med hänsyn till kostnaderna för att tillhandahålla tjänsten.

Regeringen framhåller att någon ersättning för den samhällsomfattande posttjänsten hittills inte lämnats i Sverige. Frågan om en finansiering av kostnaderna har tidigare diskuterats, bl.a. i SOU 2005:5 Postmarknad i förändring och i samband med samgåendet mellan Posten och Post Danmark A/S varvid det framgick att Posten inte ansåg att åtagandet att tillhandahålla samhällsomfattande posttjänster var betungande. Regeringen lyfter fram att om det i framtiden skulle visa sig att tillhandahållandet av den samhällsomfattande posttjänsten skulle innebära en nettokostnad och utgöra en orimlig ekonomisk belastning kan frågan om tjänstens omfattning och kvalitet samt frågan om finansiering återigen behöva omprövas. Regeringen uppger att den har för avsikt att noga följa utvecklingen på postområdet i detta hänseende.

Genom 2008 års postdirektiv öppnas en möjlighet till finansiering av tillhandahållandet av de samhällsomfattande tjänsterna. Ett alternativ är att garantera tillhandahållandet av samhällsomfattande tjänster med offentliga medel genom upphandling. Om skyldigheten att tillhandahålla tjänsten innebär en nettokostnad och utgör en orimlig ekonomisk belastning för tillhandahållaren eller tillhandahållarna, finns enligt direktivet ytterligare finansieringsalternativ genom möjligheten att kompensera berörda företag med offentliga medel. Ett annat sätt är att fördela nettokostnaden mellan tillhandahållare av samhällsomfattande tjänster eller användarna, vilket enligt postdirektivet kan ske genom inrättande av en kompensationsfond. Regeringen påpekar att en sådan kompensationsfond dock inte har någon motsvarighet i svensk budgetlagstiftning.

Om det i framtiden skulle bli sådana förändringar på marknaden att finansiering blir aktuell bör, enligt regeringen, någon av de finansieringsformer som erbjuds i direktivet användas. Vidare bedömer regeringen att upphandling för närvarande är det mest ändamålsenliga sättet att säkerställa tjänsten. Om det skulle visa sig nödvändigt att införa finansiering genom upphandling krävs dock ytterligare utredning och analys. Regeringen har för avsikt att följa utvecklingen inom detta område.

Tillhandahållare m.m.

Regeringen gör bedömningen att postlagen inte behöver ändras till följd av den möjlighet som ges i 2008 års direktiv att inte utse någon tillhandahållare av de samhällsomfattande tjänsterna. Regeringen föreslår att regeringen ska få meddela föreskrifter om att priser för tjänster som ingår i postverksamhet och som omfattas av den samhällsomfattande posttjänsten inte får överstiga vissa nivåer.

I 2008 års postdirektiv fastställs att medlemsstaterna får utse ett eller flera företag för att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster i hela landet eller utse olika företag att tillhandahålla olika delar av tjänsterna i hela eller delar av landet. Tillhandahållandet av tjänsterna eller delar av dem kan också helt eller delvis överlåtas till marknadskrafterna.

Enligt postlagen får ett tillstånd för en eller flera tillståndshavare att bedriva postverksamhet förenas med en skyldighet att tillhandahålla en samhällsomfattande posttjänst. Innebörden av bestämmelsen är att tillståndsmyndigheten alltid ska utse en tillhandahållare. Regeringen framhåller att genom bestämmelsen om att förena tillstånd med villkor kan de allmänt hållna kraven i postlagen beträffande den samhällsomfattande tjänsten preciseras. Exempelvis kan kravet på att tjänsten ska vara av ”god kvalitet” preciseras när det gäller insamlingsfrekvens, befordringstider etc. på ett sådant sätt att postdirektivets krav uppfylls.

Genom att det monopoliserade området försvinner på den europeiska brevmarknaden finns det, enligt regeringen, möjlighet att brevmarknaden kommer att utvecklas på samma sätt som paketmarknaden har gjort. I dag finns flera aktörer på paketmarknaden, t.ex. Schenker Privpak AB och

DHL Express AB. Regeringen betonar att Posten upprätthåller mycket god kvalitet på posttjänsterna och att det av bolagsordningen följer att bolaget ska bedriva rikstäckande verksamhet. Regeringen bedömer att det saknas skäl att fortsättningsvis utse en eller flera postoperatörer att tillhandahålla den samhällsomfattande tjänsten om den tillgodoses av marknadens aktörer i konkurrens på kommersiella grunder. Regeringen betonar att i avsaknad av en sådan marknadssituation bör tillståndsmyndigheten ges möjlighet att vid behov utse en eller flera tillhandahållare av samhällsomfattande posttjänst.

Regeringen betonar att en direkt följd av att någon postoperatör inte utses är att bestämmelserna som gäller särskilda priser och andra särskilda villkor inte blir tillämpliga. Tillsynsmyndighetens tillsyn inskränks alltså. Redovisningsbestämmelserna kan därför komma att utgöra ett viktigt skäl för PTS att utse den eller de som ska tillhandahålla den samhällsomfattande posttjänsten trots att tjänsterna som sådana kan bedömas bli utförda i Sverige utan att någon viss aktör har utsetts. Ytterligare en konsekvens av att någon tillhandahållare inte utses är effekterna på pristaket i postlagen och postförordningen. För det fall någon tillhandahållare av samhällsomfattande posttjänst i framtiden inte kommer att utses kan regeringen i enlighet med bemyndigandet i postlagen anpassa villkoren för när pristaket ska gälla utifrån de nya omständigheterna.

Regeringen har i postlagen bemyndigats att föreskriva pristak för postverksamheten. I dag omfattas endast enstaka övernattbefordrade brev befordrade av den som tillhandahåller den samhällsomfattande tjänsten av pristaket. Mot bakgrund av detta föreslår regeringen att bemyndigandet endast ska avse att priser för tjänster som ingår i postverksamhet och som omfattas av den samhällsomfattande posttjänsten inte får överstiga vissa nivåer.

Icke-diskriminerande prissättning och insyn

Regeringen föreslår att prissättningen av den samhällsomfattande posttjänsten ska vara öppen för insyn samt icke-diskriminerande. För den som utsetts att tillhandahålla hela eller delar av den samhällsomfattande posttjänsten ska, enligt förslaget, gälla att prissättningen och tillhörande villkor ska vara öppna för insyn och icke-diskriminerande vid tillämpning av särskilda priser och andra särskilda villkor.

I postdirektivet finns krav som gäller priserna för de samhällsomfattande tjänsterna. Dessa uttrycks i den engelska versionen som "transparent" och "principle of transparency". I dag regleras detta genom att det i postlagen anges att villkoren för tjänsten ska hållas allmänt tillgängliga. Kravet på icke-diskriminerande priser har hittills bedömts vara uppfyllt genom konkurrensrättsliga regler. Regeringen lyfter i propositionen fram att om den som tillhandahåller den samhällsomfattande posttjänsten inte har dominerande ställning blir konkurrensrättsliga regler inte tillåtna. I

2008 års postdirektiv anges att icke-diskriminerande priser ska vara tillgängliga även för små och medelstora företag, och inte som tidigare endast avse konsumenter.

Regeringen anser att postdirektivets regler tydligare ska införlivas i postlagen och att det bör framgå att prissättningen av den samhällsomfattande posttjänsten ska vara öppen för insyn samt icke-diskriminerande. Priser och andra villkor ska tillämpas lika i förhållande till olika avtalsparter, såväl faktiska som möjliga sådana. Detta innebär att de principer som ligger till grund för prissättningen och villkoren ska vara öppna för insyn. Kravet på insyn medför inte att alla avtal ska redovisas öppet i detalj, men däremot att en tydlig redovisning ska ske av de principer som ligger till grund för beräkningen av priser och rabatter samt övriga villkor i avtal som avviker från de officiella villkoren.

Kostnadsorienterade priser

Regeringen föreslår att prissättningen av den samhällsomfattande posttjänsten ska vara kostnadsorienterad och främja ett effektivt tillhandahållande av tjänsten. Vidare föreslås att regeringen eller den myndighet som regeringen föreslår ska få meddela föreskrifter om kraven på prissättningen, t.ex. att den ska vara öppen och icke-diskriminerande samt att den ska främja ett effektivt tillhandahållande av tjänsten.

Kravet att prissättningen ska främja ett effektivt tillhandahållande av tjänsten införs som en direkt följd av ändringen i 2008 års postdirektiv. Regeringen har för avsikt att i förordning, på samma sätt som nu gäller, bemyndiga PTS att meddela föreskrifter om prissättningen och närmare specificera bl.a. vad som avses med att prissättningen ska vara öppen för insyn.

Redovisning

Regeringen föreslår att den som utsetts att tillhandahålla hela eller delar av den samhällsomfattande posttjänsten i sin interna redovisning ska ha olika konton för att tydligt skilja mellan de tjänster och produkter som ingår i den samhällsomfattande posttjänsten och de som inte gör det. Tillståndsmyndigheten ska få besluta att dessa krav i vissa fall inte behöver tillämpas. Enligt postförordningen föreskriver PTS i Postens tillståndsvillkor hur Posten ska ställa upp sin interna redovisning för att uppfylla postdirektivet.

Postdirektivet medför en skyldighet för medlemsstaterna att se till att det finns ett detaljerat kostnadsredovisningssystem som tillämpas av de postoperatörer som har utsetts att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster. Vidare gäller att kostnader som direkt kan hänföras till en bestämd tjänst eller produkt ska hänföras till denna. De anges också utförligt hur gemensamma kostnader, dvs. kostnader som inte direkt kan hänföras till en bestämd tjänst eller produkt, ska fördelas. Bestämmelserna avser primärt att förhindra korssubventionering men de ska också ge tillräckligt detaljerad information om räkenskaperna för att kunna säkerställa att prissättningen av de samhällsomfattande tjänsterna följer de krav och principer

som den ska uppfylla. Ändamålet är att säkerställa en fullgod förvaltning av de samhällsomfattande tjänsterna och förhindra snedvridning av konkurrensen.

Regeringen påpekar att redovisningsbestämmelserna utgör ett verktyg för kontroll av prissättningen. PTS bör ha möjlighet att vid vite ålägga en aktör att följa priserna. Det är därför förslaget om att redovisningen ska ha olika konton läggs fram.

Postnummersystemet

Regeringen föreslår att inte bara regeringen utan även den myndighet som regeringen bestämmer ska få utse en tillståndshavare som tillhandahåller posttjänster att också tillhandahålla och förvalta postnummersystemet. Andra tillståndshavare ska hos tillståndsmyndigheten få begära en ändring i postnummersystemet. Om det finns särskilda skäl, ska tillståndsmyndigheten få besluta att den begärda ändringen ska ske. Dessförinnan ska tillståndsmyndigheten höra intressenter.

Postnummersystemet förvaltas, enligt ett beslut av regeringen, av Posten sedan 1999. Som stöd i Postens förvaltning har ett postnummerråd inrättats. I rådet deltar, förutom Posten, PTS, Bring Citymail, Fria Postoperatörers Förbund, Lantmäteriet och Skatteverket. Enligt regeringen bör postnumren vara utformade så att det underlättar för nya operatörer att etablera sig på marknaden.

I dag har tillståndsmyndigheten bara möjlighet att förhindra att ändringar i postnummersystemet genomförs genom att inte godkänna ändringen. Detta medför i praktiken att om den som förvaltar postnummersystemet inte genomför de förändringar som konkurrerande operatörer begär, har tillståndsmyndigheten ingen befogenhet att vidta några åtgärder. Enligt förslaget ska alltså postoperatörer hos tillståndsmyndigheten kunna begära viss ändring i postnummersystemet. Om det finns särskilda skäl ska tillståndsmyndigheten få besluta att den begärda ändringen ska ske. Sådana särskilda skäl kan vara att den begärda ändringen skulle möjliggöra en effektiv och rationell sortering och befordran av försändelser som annars inte skulle vara möjlig hos den operatör som ansökt om förändringen.

Regeringen anger att den avser att ge PTS ett bemyndigande att utse en tillståndshavare som tillhandahåller posttjänster att också tillhandahålla och förvalta postnummersystemet.

Eftersändning

Regeringen föreslår att en postoperatör som har tillstånd att bedriva postverksamhet på begäran av en annan tillståndshavare ska se till att postförsändelser som väger högst 2 kg kan eftersändas till adresser som är belägna utanför den andra tillståndshavarens utdelningsområde. Villkoren för eftersändning ska vara skäliga och konkurrensneutrala samt icke-diskriminerande i förhållande till vad tillståndshavaren tillämpar för sin egen verksamhet.

Regeringen lyfter fram att Posten är den enda postoperatören med ett rikstäckande distributionsnät. En följd av detta blir att operatörerna inte själva delar ut post till mottagare som har begärt eftersändning till adresser utanför det distributionsområde där de är verksamma. För att dessa operatörer ändå ska kunna utföra sina uppdrag och för att posten ska nå fram till mottagarna, väljer operatörerna normalt Posten för befordran av de eftersända försändelserna. För att få tillgång till ett praktiskt förfaringsätt och ett lägre pris än fullt porto för hantering av sådana eftersändningar utanför det egna distributionsområdet krävs att en operatör kan träffa ett särskilt avtal om detta med Posten. Betalningen för en sådan hantering är i princip baserad på fullt porto för enstaka maskinfrankerade brev.

Regeringen påpekar att den föreslagna bestämmelsen medför att samtliga tillståndshavare är skyldiga att bistå en annan tillståndshavare med eftersändning. Även om problemet med eftersändningar i första hand gäller brev, är det dock, enligt regeringen, viktigt att även sådana adresserade försändelser som tidningar och tidskrifter omfattas av skyldigheten att eftersända. Regeringen anger att en lämplig avgränsning av vilka försändelser som ska omfattas av skyldigheten att eftersända därför bör vara postförsändelser som väger högst 2 kg.

Konkurrensförbättrande åtgärder

Regeringen gör bedömningen att konkurrensförbättrande åtgärder behövs i syfte att utveckla en effektivare konkurrens på marknaden och avser att utreda förutsättningarna för postoperatörers och andra företags behov av tillgång till annan postoperatörs distributionskedja.

Regeringen lyfter fram att Post- och kassaserviceutredningen redan 2005 i betänkandet Postmarknad i förändring (SOU 2005:5) uppmärksammade den bristande konkurrensen på postmarknaden. Utredningen gjorde bl.a. bedömningen att det då inte fanns många områden på postmarknaden där marknaden i konkurrens tillgodosåg behovet av samhällsomfattande tjänster. Utredningen lämnade förslag som syftade till att främja konkurrensen på postmarknaden, bl.a. föreslogs att PTS skulle arbeta för att främja att postmarknaden fungerar ur ett konkurrensperspektiv i vissa särskilt angivna avseenden.

Postlagsutredningen konstaterar sammanfattningsvis att konkurrensen på den svenska postmarknaden ännu inte är fullt utvecklad och att det inte finns någonting som talar för att Postens starka ställning kommer att rubbas. Det är därför väsentligt att tillträdet till den postala infrastrukturen inte utgör ett hinder för utvecklingen av marknaden. Utredningen konstaterar att det finns skäl att skapa en vidgad tillsynsroll för PTS och anser att PTS bör få en konkurrensbefrämjande roll på området.

Det finns fortfarande ingenting som tyder på någon betydande förbättring av konkurrenssituationen på den svenska postmarknaden. Även om en ökning av konkurrensen kan konstateras i vissa fall, t.ex. på paketmarknaden, är det inte troligt att alla geografiska områden i Sverige kommer att

vara kommersiellt intressanta för existerande och nya postoperatörer att etablera sig inom, i varje fall inte inom en snar framtid. Regeringen lyfter fram att när postmarknaden i EU:s medlemsländer nu öppnas fullständigt för konkurrens har de stora operatörerna även börjat agera internationellt på brevmarknaden. Det finns, enligt regeringen, tecken på att de tidigare nationella brevföretagen i allt större omfattning etablerar sig i flera länder eller att de söker strategiska samarbeten med varandra över nationsgränserna. Trots att konkurrensen har ökat på vissa delar av den svenska postmarknaden och trots den ökade liberaliseringen av postmarknaden inom EU, talar mycket för att Posten även framgent kommer att ha en mycket stark ställning. Regeringen gör mot den bakgrunden bedömningen att det behövs konkurrensförbättrande åtgärder i syfte att utveckla en effektiv konkurrens på postmarknaden. Genom att förstärka PTS tillsynsansvar bör förutsättningarna för att skapa en effektiv konkurrens på postmarknaden kunna förbättras.

När den brittiska postmarknaden liberaliserades 2006 infördes en reglering som möjliggör för den brittiska regleringsmyndigheten att föreskriva villkor för tillträde till Royal Mails nät i de fall företagen inte själva kan nå en lösning. Denna möjlighet har påtagligt stärkt konkurrensen på den brittiska postmarknaden i leden före själva utdelningen. En reglering av tillträde till en annan operatörs distributionsnät skulle kunna vidareutveckla konkurrensen på den svenska postmarknaden på liknande sätt som i Storbritannien. Det saknas dock underlag, bl.a. vad gäller marknadsproblemen och även en analys av konsekvenserna av en sådan reglering. Ytterligare underlag är nödvändigt och förutsättningarna för en reglering behöver närmare utredas. Regeringen avser därför att utreda förutsättningarna för postoperatörers och andra företags behov av tillgång till annan postoperatörs distributionskedja.

Klagomålshantering

Regeringen bedömer att postoperatörernas klagomålshantering uppfyller de krav som postdirektivet ställer. Regeringen föreslår att bestämmelserna om klagomålshantering i postlagen ska gälla alla tillståndshavare och inte bara den eller de som tillhandahåller den samhällsomfattande posttjänsten. Tillståndsvillkoren ska få förenas med en skyldighet att årligen offentliggöra uppgifter om antalet klagomål och hur klagomålen har behandlats för de tillståndshavare som inte redan omfattas av kraven på grund av att de är utsedda tillhandahållare av samhällsomfattande posttjänst.

Tidigare avsåg kravet på klagomålshantering endast tillhandahållare av samhällsomfattande posttjänst. I samband med att postdirektivet genomfördes i svensk rätt införlivades kravet på en effektiv klagomålshantering för den som tillhandahåller den samhällsomfattande posttjänsten. Därutöver infördes en möjlighet för tillståndsmyndigheten att förena tillstånd med

krav på att operatörerna utformar rutiner för att ta emot klagomål från kunder. Samtliga postoperatörer har i sina tillståndsvillkor krav på att det ska finnas en smidig klagomålshantering som är öppen för PTS insyn.

PTS har i rapporten Postens klagomålshantering (PTS-ER-2008:17) konstaterat att Postens klagomålshantering i det stora hela uppfyller rimliga krav på effektivitet och ändamålsenlighet. Enligt PTS bedömning uppfyller även övriga operatörer de krav som ställs i tillståndsvillkoren.

Regeringen belyser att det finns bestämmelser i postlagen om klagomålshantering för den som tillhandahåller samhällsomfattande posttjänst. Samma bestämmelser tillämpas också på övriga postoperatörer genom att PTS i operatörernas tillståndsvillkor ställt krav på rutiner för klagomålshantering. För att avspegla de ändringar som skett i artikel 19 genom 2008 års postdirektiv bör det, enligt regeringen, av postlagen uttryckligen framgå att alla tillståndshavare ska fastställa förfaranden för handläggningen av användarnas klagomål. Vidare anser regeringen att det i postlagen bör tas med en bestämmelse om att tillståndsvillkoren ska få förenas med en skyldighet att årligen offentliggöra uppgifter om antalet klagomål och hur klagomålen har behandlats.

Alternativ tvistlösning

Regeringen bedömer att den möjlighet som finns till prövning av konsumenttvister i Allmänna reklamationsnämnden (ARN) uppfyller kravet som ställs i 2008 års postdirektiv på att uppmuntra oberoende förfaranden för tvistlösning utanför domstol.

Regeringen framhåller att ARN sedan länge är ett väl inarbetat och hos allmänheten välkänt alternativt tvistlösningsorgan till domstolar, för tvister mellan konsument och näringsidkare. Till nämnden inkommer årligen 20–30 klagomål från konsumenter rörande posttjänster. För att ARN ska ta upp tvisten måste dock tvistebeloppet överstiga 500 kr. Denna begränsning kan dock, enligt regeringen, inte anses stå i strid med postdirektivet och som nämnden anför i sitt remissyttrande kan nämnden också ge dispens från denna värdegräns, om det finns särskilda skäl eller om tvisten är av principiellt intresse.

Det finns därför, anför regeringen, ingen anledning att föreslå ett införande av någon ytterligare utomrättslig tvistlösningsmekanism vid sidan av ARN.

Postanvändarnas rätt till ersättning

Regeringen bedömer att genom postlagens regler om ansvarighet vid postbefordran och postoperatörernas tillämpning av dessa regler i den interna klagomålshanteringen uppfyller Sverige postdirektivets krav på att säkerställa att det inom ramen för postoperatörernas klagomålshantering, i befo-gade fall, finns möjlighet att kompensera postanvändarna i samband med förlust, stöld eller skada eller när kvalitetsnormer inte följs.

Regeringen uppger att den finner att postoperatörerna har en fungerande klagomålshantering. Inom ramen för denna klagomålshantering betalar postoperatören kompensation när operatören bedömer att den tjänst som användaren nyttjat ger rätt därtill. I de fall användaren inte är nöjd med operatörens hantering av klagomålet och ersättningsanspråken kan användaren vända sig till en allmän domstol eller, om det är fråga om en konsument, till ARN.

Rätten att vända sig till en behörig myndighet

Regeringen bedömer att PTS tillsyn över att postlagen och de föreskrifter och tillståndsvillkor som meddelats med stöd av lagen följs innebär att användarna har möjlighet att framställa klagomål om missförhållanden på postmarknaden. Detta innebär att artikel 19 i postdirektivet om rätt att vända sig med klagomål till en behörig myndighet är uppfyllt.

2008 års postdirektiv tar sikte på att liberalisera en marknad där flertalet medlemsstater har monopol på posttjänster och inte alltid har haft en oberoende tillsyn. Mot bakgrund av detta bör bestämmelsen inte ges någon annan innebörd än dess ordalydelse, dvs. att användarna ska tillförsäkras en rätt att framföra sina klagomål till en behörig myndighet, anser regeringen. Enskilda användare har enligt fast praxis inte rätt att väcka tillsynsärenden enligt postlagen utan initiativet tillkommer PTS. Det hindrar emellertid inte att enskilda vänder sig till PTS med sina klagomål. Även om PTS inte behöver initiera ett tillsynsärende när enskilda användare vänder sig till myndigheten med sina klagomål följer av förvaltningsrättsliga principer att en sådan framställan bör besvaras.

Andra åtgärder för att stärka användarnas möjligheter att tillvarata sina rättigheter.

Regeringen bedömer att PTS bör ges i uppdrag att verka för att postoperatörerna lämnar tydligare information om hur användarna ska gå till väga för att tillvarata sina rättigheter.

I syfte att öka tillsynsverksamhetens effektivitet, tydlighet och förutsägbarhet har ett arbete initierats på PTS med att se över verksamheten. För att stärka användarnas möjligheter att kunna ta till vara sina rättigheter på postområdet är det viktigt att användarna har tillgång till bra information, både från postoperatörerna och från PTS. Regeringen anser därför att PTS bör analysera hur myndigheten och postoperatörerna på ett bättre sätt kan informera användarna om vilka möjligheter som står till buds om de önskar framföra ett klagomål mot en postoperatör. PTS bör därför ges i uppdrag att verka för att postoperatörerna lämnar tydligare information om hur användarna ska gå till väga för att tillvarata sina rättigheter.

Återkallelse av tillstånd att bedriva postverksamhet

Regeringen föreslår att tillståndsmyndigheten ska få återkalla ett tillstånd att bedriva postverksamhet om tillståndshavaren inte har bedrivit postverksamhet under de senaste sex månaderna eller om tillståndshavaren har försatts i konkurs.

Regeringen påpekar att det har förekommit att postoperatörer som har tillstånd att bedriva postverksamhet aldrig har startat upp någon verksamhet. Dessa operatörer, som inte bedriver någon verksamhet, skulle ändå kunna utnyttja de rättigheter som tillståndet medför. I dag finns inte någon möjlighet att återkalla ett tillstånd när postverksamhet inte bedrivs.

Krav på tillstånd för att bedriva postverksamhet har motiverats med att väl fungerande postkommunikationer spelar en stor roll både för samhällsfunktioner av skilda slag och för företag och privatpersoner. En ansökan om tillstånd ska avslås om tillståndsmyndigheten vid utredningen konstaterar att sökandens förutsättningar att bedriva postverksamhet är bristfälliga. I dag får tillståndet återkallas om tillståndshavaren inte följer föreskrifterna i postlagen eller föreskrifter eller villkor som meddelats med stöd av lagen. Om det är tillräckligt får tillståndsmyndigheten i stället för att återkalla tillståndet ge en varning. Ett beslut om återkallelse får förenas med förbud mot att fortsätta verksamheten. Det är därför olämpligt att tillstånd ska fortsätta att gälla långt efter att postverksamheten upphört.

Tillståndshavaren bör dock, anför regeringen, ges en viss frist för tillfälliga förhinder som kan uppstå. Därför är det rimligt att ett tillstånd får återkallas först om tillståndshavaren inte har bedrivit postverksamhet under de senaste sex månaderna. Tillståndsmyndigheten får givetvis avvakta en längre tid än sex månader med att aktualisera en återkallelse när förhållandena ger anledning att anta att verksamheten kommer att återupptas inom en rimlig tid.

Den samhällsomfattande posttjänsten

Regeringen föreslår att tillståndsmyndighetens beslut enligt postlagen eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen ska gälla omedelbart.

Enligt 2008 års postdirektiv ska medlemsstaterna säkerställa att det på nationell nivå finns möjlighet att överklaga de nationella tillsynsmyndigheternas beslut till en oberoende instans. I väntan på utgången av ett sådant överklagande ska den nationella tillsynsmyndighetens beslut fortsätta att gälla, såvida inte överklagandeinstansen beslutar annorlunda. Huvudregeln i dag är att tillståndsmyndighetens beslut inte gäller omedelbart om inte myndigheten så har bestämt. Till följd av den nya bestämmelsen om överklagande i 2008 års postdirektiv bör det, enligt vad regeringen föreslår, av den nya postlagen framgå att tillståndsmyndighetens beslut enligt lagen eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen ska gälla omedelbart.

Författningstekniska frågor

Regeringen föreslår att den nuvarande postlagen ska ersättas av en ny postlag.

Postlagen (1993:1684) har ändrats sjutton gånger varav minst tre av ändringarna har varit av mer genomgripande karaktär. En av ändringarna har inneburit att postdirektivet införlivats i lagen. Regeringen föreslår nu att ytterligare ändringar ska göras. Den innehållsmässigt största ändringen gäller regleringen av den samhällsomfattande posttjänsten. Regeringen anser därför att det finns anledning att föreslå en helt ny postlag.

Ikraftträdande

Regeringen föreslår att den nya lagen ska träda i kraft den 1 september 2010.

Enligt 2008 års postdirektiv ska medlemsstaterna senast den 31 december 2010 sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet.

Regeringen påpekar att tillståndsvillkoren för samtliga tillståndshavare kommer att löpa ut den sista juni 2010. Eftersom den nya postlagen inte kommer att kunna träda i kraft den 1 juli 2010, måste tillståndsvillkoren förlängas. Den nya postlagen bör i stället träda i kraft den 1 september 2010 och kommer från den dagen att gälla även för de tillstånd att bedriva postverksamhet som meddelats enligt postlagen (1993:1684). Några särskilda övergångsbestämmelser är därmed, anför regeringen, inte nödvändiga.

Motionerna

I följdmotion 2009/10:T10 anför *Lena Hallengren m.fl. (s, v, mp)* att den föreslagna lagen innehåller bestämmelser som inte följer av postdirektivet. Motionärerna lyfter fram att det i propositionen bl.a. föreslås att någon tillhandahållare av den samhällsomfattande posttjänsten inte behöver utses om tjänsten kan säkerställas på annat sätt och lagens krav är uppfyllda. Förslaget innebär också, framhåller motionärerna, en möjlighet att säkerställa den samhällsomfattande tjänsten genom upphandling.

Motionärerna betonar att postmarknaden inte är en marknad i ordets rätta bemärkelse, vilket marknadens struktur vittnar om. Det finns, anger motionärerna, uppenbara svårigheter att få till stånd en fungerande konkurrens på marknaden. Dessutom är posttjänsterna en grundläggande samhällsfunktion. De speciella förhållanden som råder på postmarknaden gör att enkla marknadslösningar inte är en framkomlig väg, anför motionärerna.

Motionärerna klargör att det varken är möjligt eller eftersträvänsvärt att återreglera postmarknaden. Av direktivet framgår att den samhällsomfattande tjänsten i första hand ska tillförsäkras genom att tillhandahållare utses. Full marknadstäckning förutsätter korssubventionering, påpekar motionärerna, och anger att tröskeln för ett brett marknadsinträde är mycket hög. Posten bör därför, enligt motionärerna, ha en tydlig roll som

nationell aktör och bör utses som ansvarig för den samhällsomfattande posttjänsten. Motionärerna lyfter också fram att det inte finns något annat bolag som skulle kunna utgöra ett alternativ till Posten.

Mycket talar, enligt motionärerna, för att brevvolymen kommer att minska, och det kommer att bli svårare för posten att upprätthålla den lägsta nivå för postservice som läggs fram i lagen. Det innebär, enligt motionärerna, att en finansiering av de samhällsomfattande tjänsterna kommer att bli nödvändig förr eller senare. Eftersom det antagligen bara kommer att finnas en anbudsgivare kommer upphandlingen troligtvis att bli kostsam för staten. I valet mellan att inleda en synnerligen kostsam upphandling och att sänka den lagstadgade nivån finns, enligt motionärerna, risken att riksdag och regering av statsfinansiella skäl skulle välja det senare.

Att tillåta aktörer att få tillgång till postoperatörernas distributionskedja är olämpligt, anser motionärerna, eftersom det kan få motsatt effekt. Vidare framhålls att om en aktör som vill etablera sig kan tvingas att upplåta sin infrastruktur till andra operatörer kan det innebära ett betydande etableringshinder.

Ur ett klimatperspektiv är Posten Nordens stora marknadsandel en klar fördel eftersom den ger förutsättningar för effektiv postlogistik, betonar motionärerna. Med Posten som ensam distributör undviks överlappande transporter. Den stora omsättningen gör också, anför motionärerna, transporter på järnväg till ett mer realistiskt alternativ.

Motionärerna yrkar mot denna bakgrund att Posten Norden ska utses som ansvarig för den samhällsomfattande posttjänsten (yrkande 1) och att eventuell finansiering av de samhällsomfattande tjänsterna ska utredas ytterligare (yrkande 4).

Agneta Lundberg m.fl. (s) anför i *motion 2008/09:T528 yrkande 16* och *motion 2009/10:T230 yrkande 17* att staten även fortsättningsvis måste ta ansvar för att bl.a. upprätthålla en god postservice i hela landet. I motionen framhålls att människors behov av Postens tjänster har förändrats mycket snabbt under senare år, bl.a. genom att elektronisk post och annan ny teknik tar över alltmer av postgången. Motionärerna understryker ändå vikten av att postservice kan upprätthållas i hela landet, och de betonar principen att alla människor ska ha tillgång till postservice oavsett var i landet man bor. Liknande synpunkter framförs i *motion 2009/10:T470 av Agneta Lundberg (s)*, där det framhålls att såväl enskilda som företag och kommuner i glesbygden är beroende av att postservicen fungerar på ett bra sätt. Motionären pekar vidare på att även om privatposten minskar så ökar handeln via Internet samtidigt som direktreklamerbjudanden och tidningsprenumerationer också måste kunna nå alla i hela landet.

Cecilia Wikström (fp) anför i *motion 2008/09:T205 yrkande 2* vikten av att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att människor som bor på landsbygden har rätt till en postservice på rimligt avstånd från hemmet. Motionären betonar att postutdelning är en del av samhällets basala infrastruktur.

I *motionerna 2008/09:T467 och 2009/10:T449 av Börje Vestlund och Agneta Gille (båda s)* efterlyses en reglering om att det längsta avståndet från en bostad eller ett verksamhetsställe till närmaste postlåda inte ska överstiga 1 000 meter. Motionärerna hänvisar till att det de senaste åren blivit tydligt att flera hushåll i en by kan bli helt utan postlåda i byn och får hämta posten flera kilometer bort. Motionärerna hänvisar till PTS rapport *Postservice i Sverige – en kartläggning och bedömning av servicenivån samt tillämpning av PTS allmänna råd om utdelning av post* (oktober 2006), där myndigheten förordar en komplettering i dagens reglering för att klargöra att ingen ska ha längre än 1 000 meter till brevlådan. Motionärerna anför att regeringens vägran att genomföra PTS förslag med hänvisning till risken att skapa ett oflexibelt system är ett val att slå vakt om. Posten AB:s resultat i stället för att slå vakt om de 6 500 hushåll i glesbygd som berörs.

I *motion 2008/09:T276 av Roland Bäckman (s)* anføres att möjligheterna till en flexiblare hantering av post i glest bebyggda delar av Sverige måste ses över så att förändringar kan ske snabbt när behovet av olika typer av service förändras. Motionären pekar på att posthantering ibland sker i samverkan med t.ex. upphandlade skolskjutsar, vilket kan vara mycket sårbart om förutsättningarna ändras genom exempelvis att behovet av skolskjutsar upphör. Motionären påtalar också att om det är svårt att ändra posthanteringen blir det även svårt för företag att etablera sig på mindre orter. Enligt motionären finns det en uppenbar risk att Posten inte i första hand tänker på kunders bästa vid utformningen av postservicen i landet, utan att det är ekonomin som ensam får styra organisationen. Motionären menar därför att det är angeläget med en tydlig politisk viljeinriktning i frågan.

Utskottets ställningstagande

Den samhällsomfattande posttjänsten

Utskottet delar regeringens uppfattning att den samhällsomfattande posttjänsten bör ha samma omfattning och försäkra alla användare en tjänst av samma kvalitet som hittills. Det innebär att det ska finnas en posttjänst i hela landet som innebär att alla kan ta emot brev och andra adresserade försändelser som väger högst 20 kg. Utskottet välkomnar vidare att det av regeringens lagförslag framgår att posttjänsten ska vara av god kvalitet och att det ska finnas möjlighet för alla att få sådana försändelser befordrade till rimliga priser. Dessutom ska enstaka försändelser befordras till enhetliga priser. Det ska även finnas möjlighet att försäkra försändelser och att få kvitto från mottagaren på att en försändelse har tagits emot.

Utskottet konstaterar att det råder en bred politisk samsyn om vikten av samhällsomfattande posttjänst. Ett antal motionärer har dock särskilt lyft fram frågan om postutdelning på landsbygden. Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är viktigt att en väl fungerande posttjänst finns i hela landet och anser att frågan ryms inom den omfattning den samhällsomfattande posttjänsten har och även fortsättningsvis kommer att ha. I sammanhanget kan nämnas PTS undersökning 2010. I undersökningen framkom att 67 % av befolkningen får sin post utdelad i postlådor. I tätorterna placeras de vanligen vid tomtgränserna medan det på landsbygden ofta finns särskilda lådsamlingar längs brevbärarens färdväg. Postmottagarna på landsbygden utgör 23 %. De flesta hushåll, 19 %, utanför tätorterna har lådan placerad inom 200 meter från bostaden. De som ligger i spannet 200–1 000 meter utgör 4 %. De hushåll som har längre än 1 000 meter till brevlådan utgör ett försvinnande litet antal.

Utskottet noterar vidare med tillfredsställelse att det servicemål som fastställdes i samband med införandet av 1997 års postdirektiv alltjämt ligger fast i regeringens förslag till ny postreglering. Det innebär insamling minst fem dagar i veckan och anpassning av servicenivån till kundernas behov av bl.a. lokalisering av insamlingspunkter samt regelbunden och tillförlitlig befordran. Vidare gäller att 85 % av de brev försändelser som lämnas in för övernattbefordran ska komma fram över natten och 97 % över tre arbetsdagar.

Utskottet betonar att omfattningen av den samhällsomfattande posttjänsten och de kvalitetskrav som ställs främst är en fråga om vilka tjänster som ska garanteras användarna och inte om vilka tjänster som erbjuds på marknaden. Enligt utskottets mening bör det statliga åtagandet definieras utifrån användarnas behov så som det är angett i artikel 3 i postdirektivet och som definieras närmare i den nuvarande postlagen, postförordningen med tillhörande föreskrifter och tillståndsvillkor. En oförändrad omfattning av och kvalitet på den samhällsomfattande posttjänsten är enligt utskottets mening viktig både för företag och enskilda i hela Sverige.

Utskottet bedömer mot denna bakgrund att regeringens förslag rörande den samhällsomfattande posttjänsten är väl ägnat att tillförsäkra att omfattningen av den samhällsomfattande posttjänsten behålls. Samtidigt öppnar man för flexiblar lösningar på sikt för det fall konkurrenssituationen på den svenska marknaden förbättras och når en sådan mognadsgrad vad gäller konkurrensutsättning och utbud av tjänster att den samhällsomfattande tjänsten på hela eller delar av marknaden kan tillgodoses utan att en tillhandahållare utses. Mot bakgrund av detta noterar utskottet med tillfredsställelse att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska följa utvecklingen på postområdet samt bevaka att posttjänsterna svarar mot samhällets behov och att en väl fungerande samhällsomfattande posttjänst av god kvalitet finns tillgänglig för alla.

Tillhandahållandet av den samhällsomfattande tjänsten

Utskottet konstaterar att det genom 2008 års postdirektiv öppnas en möjlighet att finansiera de samhällsomfattande tjänsterna genom upphandling. Andra alternativ till finansiering är enligt direktivet att kompensera berörda företag med offentliga medel eller att inrätta en kompensationsfond. Eftersom ytterligare utredning är nödvändig, vilket även lyfts fram i följdmotionen, inför ett eventuellt behov av finansiering utgår utskottet från att regeringen, så som uppgivits, återkommer till riksdagen i ärendet och om så skulle vara motiverat då redovisar sina ställningstaganden.

Utskottet delar regeringens uppfattning att det för närvarande inte finns behov av att särskilt finansiera den samhällsomfattande posttjänsten. Vidare instämmer utskottet i regeringens analys och slutsats att tillgången till den samhällsomfattande posttjänsten ska tillförsäkras genom upphandling om det i framtiden skulle visa sig vara nödvändigt. Vidare välkomnar utskottet regeringens uttalade avsikt att noga följa utvecklingen på detta område.

Tillhandahållare m.m.

Genomförandet av 2008 års postdirektiv innebär att det monopoliserade området försvinner på brevmarknaden. Även om det enligt utskottets mening är svårt att uttala sig om hur marknaden kan komma att utveckla sig är det möjligt att brevmarknaden kommer att utvecklas på samma sätt som paketmarknaden har gjort, dvs. till en marknad med påtaglig konkurrens mellan flera aktörer.

Utskottet delar regeringens uppfattning om att postlagstiftningen bör inta samma principiella utgångspunkt som kommer till uttryck i 2008 års postdirektiv. Om tillhandahållarna på en fungerande marknad tillgodoser samtliga aspekter av den samhällsomfattande posttjänsten ska staten inte behöva vidta några åtgärder för att tjänsten ska säkras. Tillgodoser marknaden endast en del av den samhällsomfattande posttjänsten, behöver denna del inte omfattas av statliga åtgärder. En förutsättning för att inte utse någon tillhandahållare är alltså att alla krav på den samhällsomfattande posttjänsten enligt postlagen uppfylls. Av detta följer att en tillhandahållare av samhällsomfattande posttjänst ska utses om marknaden inte uppfyller vissa förutsättningar. Förutsättningar som ska vara uppfyllda är bl.a. att posttjänsten ska vara av god kvalitet och tillhandahållas till rimliga priser samt att alla användare ska kunna ta emot postförsändelser. Vidare ska, enligt utskottets mening, prissättningen vara öppen för insyn, icke-diskriminerande och kostnadsorienterad.

Som påpekas i följdmotionen finns det i dag inte något bolag förutom Posten som uppfyller kraven att tillhandahålla en rikstäckande samhällsomfattande posttjänst. Utskottet vill i detta sammanhang hänvisa till att PTS har i uppgift att på vissa grunder utse en tillhandahållare av de samhällsomfattande posttjänsterna och att det bolag som utses givetvis måste uppfylla nödvändiga krav. Det åligger inte utskottet att föregripa PTS

behandling av frågan. Utskottet kan konstatera att Posten har en synnerligen stark ställning på marknaden för samhällsomfattande posttjänster. Emellertid vill utskottet peka på möjligheten att utse en eller flera tillhandahållare och också utse dem för olika områden.

Utskottet noterar att en direkt följd av att ingen postoperatör utses är att de bestämmelser som gäller särskilda priser och andra särskilda villkor inte blir tillämpliga. Således kan utskottet konstatera detta kan utgöra ett viktigt skäl för PTS att utse den eller de som ska tillhandahålla den samhällsomfattande posttjänsten trots att tjänsterna som sådana kan bedömas bli utförda i Sverige utan att någon viss aktör har utsetts. Utskottet konstaterar att bestämmelsen om pristak rör samhällsomfattande tjänster men inte kräver att någon tillhandahållare utsetts för att bli tillämpliga och att pristaket därför inte riskerar att påverkas av att ingen tillhandahållare utses. Utskottet finner att ett bemyndigande som endast omfattar att priser för tjänster som ingår i postverksamhet och som omfattas av en samhällsomfattande posttjänst inte får överstiga vissa nivåer, så som regeringen föreslagit, är tillfyllest.

Prissättning och redovisning

Utskottet anser att det är viktigt att artikel 12 i postdirektivet på ett tydligare sätt införlivas i postlagen. Det är därför tillfredsställande att regeringen föreslagit att det ska framgå att prissättningen av den samhällsomfattande posttjänsten ska vara öppen för insyn och icke-diskriminerande. Det är också positivt att den som utsetts att tillhandahålla den samhällsomfattande posttjänsten ska tillämpa principerna om öppenhet och icke-diskriminering vid användning av särskilda priser och andra särskilda villkor.

Redovisningsbestämmelserna utgör enligt utskottets mening ett viktigt verktyg för tillståndsmyndigheten vid kontroll av att de olika kraven på prissättningen uppfylls. Mot denna bakgrund finns det skäl att i postlagen införa en tydlig anvisning gällande redovisningssystemet för den som utsetts att tillhandahålla den samhällsomfattande posttjänsten. Denna reglering kan komma att utgöra ett viktigt skäl för PTS att utse den eller de som ska tillhandahålla hela eller delar av den samhällsomfattande posttjänsten, trots att tjänsterna kan bedömas bli utförda i Sverige utan att någon viss aktör har utsetts. För att främja tydligheten är det lämpligt att, som regeringen föreslagit, den som tillhandahåller den samhällsomfattande posttjänsten har skilda konton för de tjänster och produkter som ingår i den samhällsomfattande posttjänsten och de som inte gör det.

Konkurrensförbättrande åtgärder

Utskottet bedömer att konkurrensförbättrande åtgärder behövs i syfte att utveckla en effektivare konkurrens på marknaden och välkomnar därför regeringens uttalade avsikt att utreda förutsättningarna för postoperatörers och andra företags behov av tillgång till annan postoperatörs distributionskedja.

Enligt utskottets mening sporrar konkurrens kreativitet, tillvaratar nytänkande och stimulerar kommersialiseringen av nya affärsmöjligheter. Detta leder till ett mer dynamiskt näringsliv med konkurrenskraftiga företag som har förutsättningar att växa och anställa ny personal, vilket leder till att utanförskapet bryts. Ökad konkurrens medför också att köparnas valfrihet ökar och leder till högre kvalitet och lägre priser. En god konkurrenssituation bidrar till ökad produktivitet och till lägre inflationstryck.

Trots att den svenska postmarknaden har varit liberaliserad sedan 1993 så är konkurrensen på marknaden fortfarande skör. Utskottet anser det därför positivt att regeringen ytterligare ska utreda frågan om en tillträdesreglering till postal infrastruktur. I följdmotionen anføres att en tillträdesreglering kan få motsatt effekt eftersom det skulle kunna innebära ett etableringshinder. Utskottet delar inte den uppfattningen utan anser att det troligtvis skulle gynna nya aktörer som ännu inte haft möjlighet att fullt ut bygga upp en infrastruktur. Utskottet bedömer också att man genom att förstärka PTS tillsynsansvar och ge PTS en konkurrensbefrämjande roll skulle kunna förbättra förutsättningarna för att skapa en effektiv konkurrens på postmarknaden. Frågan bereds i Regeringskansliet, och utskottet ser fram emot utgången av beredningen.

Övriga frågor

Nuvarande regler kan främja ett beteende där man medvetet försöker få brev befordrade gratis eller till för lågt porto. Utskottet anser därför att det är lämpligt att kravet på att mottagaren ska erbjudas att lösa ut ett ofrankeerat brev ska tas bort.

Vidare är det, enligt utskottets mening, bra att möjligheten att skänka innehållet i obeställbara brev till välgörande ändamål lagregleras. Det är också betydelsefullt att regeringens förslag innefattar skydd för den personliga integriteten.

Utskottet anser att det är viktigt att postoperatörer får tillgång till den postala infrastrukturen, däribland postnummer, på ett sätt som främjar en effektiv konkurrens. Om en operatör avser att etablera sig på en viss del av postmarknaden bör postnumren vara utformade så att de t.ex. underlättar sortering och befordran av postförsändelser även för andra operatörer än för den som förvaltar postnummersystemet. Därför välkomnar utskottet regeringens förslag rörande postnummersystemet.

Rörande regeringens förslag i frågor om eftersändning vill utskottet framhålla att en reglering som föreskriver lika villkor för tillgång till den postala infrastrukturen för alla postoperatörer ger likvärdiga förutsättningar för konkurrerande operatörer. Det gäller även för företag som inte har tillgång till ett rikstäckande nät från början och oavsett möjligheterna att träffa avtal. En sådan tillgång förbättrar förutsättningarna för att skapa effektivare konkurrens på postmarknaden.

Utskottet bedömer att postoperatörernas klagomålshantering uppfyller de krav som direktivet ställer och anser att det är bra att bestämmelserna ska omfatta alla tillståndshavare. Vidare bedömer utskottet att den möjlighet som finns till prövning av konsumenttvister i Allmänna reklamationsnämnden uppfyller det krav som ställs i 2008 års postdirektiv på att uppmuntra oberoende förfaranden för tvistlösning utanför domstol. Enligt utskottets mening uppfyller postlagen i dag postdirektivets krav på säkerställande av att det finns möjlighet att kompensera användarna i samband med förlust, stöld eller skada eller när kvalitetsnormer inte följts. Rätten att vända sig till en behörig myndighet är enligt utskottet uppfyllt med de regler som råder i dag. PTS tillsyn innebär för användarna en möjlighet att påkalla tillsynsmyndighetens uppmärksamhet när förväntade förhållanden inte råder och missförhållanden upptäcks.

För att stärka användarnas möjligheter att tillvarata sina rättigheter på postområdet är det viktigt att de har tillgång till bra information, både från postoperatörerna och från PTS. Utskottet välkomnar därför regeringens initiativ att ge PTS i uppdrag att verka för att postoperatörerna lämnar tydligare information om hur användarna ska gå till väga för att tillvarata sina rättigheter.

Sammanfattande bedömning

Sammanfattningsvis finner utskottet att regeringens förslag är angelägna och väl avvägda, och utskottet välkomnar således förslaget till en ny postlag. Det är, enligt utskottets mening, tillfredsställande att den nuvarande postlagen ersätts av en helt ny postlag eftersom det gör lagen tydligare och underlättar införandet av de nya ändringarna. Utskottet anser att förslagen på ett aktivt sätt främjar den nödvändiga utvecklingen av postmarknaden samtidigt som hänsyn tas till såväl enskilda konsumenters som företags behov av en väl fungerande posttjänst. Utskottet vill särskilt understryka vikten av att en väl fungerande posttjänst finns över hela landet. Därför föreslår utskottet att riksdagen antar regeringens lagförslag i proposition 2009/10:216 Ny postlag punkterna 1–4. En mindre, språklig ändring föreslås i 3 kap. 2 § postlagen.

Utskottet avstyrker följaktligen motionerna 2008/09:T205 av Cecilia Wikström i Uppsala (fp) yrkandena 1 och 2, 2008/09:T276 av Roland Bäckman (s), 2008/09:T467 av Börje Vestlund och Agneta Gille (båda s), 2008/09:T528 av Agneta Lundberg m.fl. (s) yrkande 16 i denna del, 2009/10:T10 av Lena Hallengren m.fl. (s, v, mp) yrkandena 1 och 4, 2009/10:T230 av Agneta Lundberg m.fl. (s) yrkande 17 i denna del, 2009/10:T449 av Börje Vestlund och Agneta Gille (båda s) och 2009/10:T470 av Agneta Lundberg (s) i denna del. Utskottet konstaterar samtidigt att syftet med motionsförslagen om tryggheten av de samhällsomfattande posttjänsterna förutsätts tillgodoses på ett fullt tillfredsställande sätt inom ramen för den nya postregleringen.

Ansvar för effektiv konkurrens

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om att utvidga Post- och telestyrelsens ansvar till att även inbegripa en konkurrensfrämjande roll på postområdet. Utskottet hänvisar till pågående beredningsarbete inom Regeringskansliet.

Jämför reservation 2 (s, v, mp).

Motionerna

I motion 2009/10:T10 av Lena Hallengren m.fl. (s, v, mp) yrkande 2 anføres att Post- och telestyrelsen (PTS) inte ska ges dubbla roller i sin tillsyn av postmarknaden. Motionärerna understryker vikten av det primära målet för PTS tillsyn, dvs. att upprätthålla en god postservice i hela landet, och de pekar på att det skapas en otydlig rollfördelning om PTS även skulle ges ett utökat tillsynsansvar i syfte att utveckla en effektiv konkurrens på postmarknaden. Motionärerna påminner om att Konkurrensverket redan har till uppgift att övervaka konkurrensen på olika marknader, och de motsätter sig att myndighetsuppgifterna överlappas.

I motion 2008/09:T436 av Lars-Arne Staxäng (m) anføres däremot att PTS borde få möjlighet att med ett tydligare uppdrag arbeta för mer konkurrens inom postområdet på samma vis som är fallet inom området för elektronisk kommunikation. Motionären framhåller att situationen på postmarknaden är i behov av en fullskalig översyn, inte minst i ljuset av samgåendet mellan Posten AB och Post Danmark A/S, för att man ska komma till rätta med den bristfälliga konkurrens som motionären understryker råder på denna marknad.

Utskottets ställningstagande

Som framhålls i motion 2009/10:T10 (s, v, mp) yrkande 2 är Konkurrensverket den myndighet som har det generella ansvaret för konkurrensfrågorna. Verkets uppgift är att arbeta för en effektiv konkurrens och att övervaka att företagen följer konkurrenslagen, vars bestämmelser är tillämpliga även på postmarknaden.

Konkurrensverket presenterade i mars 2009 rapporten *Åtgärder för bättre konkurrens*. Verket anför här att en viktig uppgift för regleringsmyndigheter består i att vårda marknader som öppnats för konkurrens och se till att marknaderna fungerar effektivt ur konkurrensperspektiv. Verket anser att man kan skapa förutsättningar för stärkt konkurrens på postområdet genom att införa någon form av tillträdesreglering till Postens infrastruktur. Verket föreslår dock också att förordningen (2007:951) med

instruktion för Post- och telestyrelsen ändras så att det stadgas att PTS har till uppgift att främja en hållbar konkurrens inom postområdet och inte bara inom området elektronisk kommunikation.

Utskottet påminner i sammanhanget om att det även i slutbetänkandet *Postmarknad i förändring* (SOU 2005:5) bl.a. föreslogs att PTS utöver sina nuvarande uppgifter på postområdet också skulle främja att postmarknaden fungerar effektivt ur ett konkurrensperspektiv i vissa särskilt angivna avseenden. Ett motsvarande förslag presenterades också av Regelutredningen (dir. 2003:151) i betänkandet *Liberalisering, regler och marknader* (SOU 2005:4).

Regeringen beslutade den 22 september 2009 om tilläggsdirektiv (dir. 2009:73) till 2008 års postlagsutredning. I tilläggsuppdraget angavs explicit att utredaren bl.a. skulle utreda PTS och Konkurrensverkets roll när det gäller det konkurrensfrämjande arbetet. Utredaren lämnade sedermera i januari 2010 slutbetänkandet *Samgåendet mellan Posten AB och Post Danmark A/S – en analys* (SOU 2009:100). Här konstateras att det finns skäl att skapa en vidgad tillsynsroll för PTS, som har lång erfarenhet av att arbeta med regleringsfrågor och med sitt uppdrag att främja effektiv konkurrens inom området för elektronisk kommunikation. Utredningen anser att PTS bör få en konkurrensfrämjande roll även på postområdet, vilket regeringen i propositionen *Ny postlag* (prop. 2009/10:216) uppger ligger väl i linje med de uppgifter och befogenheter som PTS föreslås få i den nya postlagen. Utredningen understryker dock att ansvaret för tillämpningen av de allmänna konkurrensreglerna alltså kommer att ligga på Konkurrensverket, vilket ställer krav på samråd mellan myndigheterna. Enligt utredningen kan det samråd som i dagsläget förekommer mellan myndigheterna tjäna som förebild här. Utredningens förslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet (Näringsdepartementet).

Utskottet anser inte att det finns skäl att föregripa det pågående beredningsarbetet och avstyrker följaktligen motionerna 2008/09:T436 (m) och 2009/10:T10 (s, v, mp) yrkande 2.

Statens ägarandel i Posten Norden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om en eventuell börsintroduktion av Posten Norden och dess befarade konsekvenser på tillhållandet av en väl fungerande posttjänst. Utskottet hänvisar bl.a. till att staten genom sin nuvarande ägarandel kan förhindra beslut bland ägarna som kräver kvalificerad majoritet, t.ex. angående postens verksamhetsföremål.

Jämför reservation 3 (s, v, mp).

Motionerna

I motion 2009/10:T10 av Lena Hallengren m.fl. (s, v, mp) uttrycks oro över att regeringen skulle sälja Posten Norden till privata intressenter. Motionärerna befarar att en börsintroduktion av bolaget bl.a. skulle innebära en tidigareläggning av den tidpunkt då den samhällsomsfattande tjänsten skulle behöva upphandlas eftersom avkastningskravet i bolaget skulle vara högre samtidigt som statens ägarinflytande minskar. Motionärerna önskar därför i yrkande 3 att den svenska statens ägarandel i koncernen vidmakthålls. Motionärerna anser att staten ska vara en långsiktig och strategisk företagsägare och att de statliga bolagen ska vara föredömen, inte minst när det gäller miljö- och klimatarbetet. Motionärerna bedömer att detta i allra högsta grad gäller för Posten Norden som de menar har stora möjligheter att gå i bräsch för utvecklingen av nya klimatsmarta logistiska lösningar.

I motion 2008/09:N1 av Tomas Eneroth m.fl. (s) yrkande 5 efterfrågas en redogörelse för hur en väl fungerande postdistribution ska säkerställas. Motionärerna anser att det beslutsunderlag som låg till grund för den borgerliga riksdagsmajoritetens beslut om att minska ägandet i Posten till 34 % var undermåligt, och de avvisar regeringens planer på att börsintroducera bolaget.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis påminna om att regeringen i den avsiktsförklaring som föregick samgåendet mellan Posten AB och Posten Danmark A/S uppgav att det sammanslagna bolaget även i fortsättningen skulle bedriva en verksamhet som gjorde det möjligt att tillhandahålla en samhällsomsfattande posttjänst i Sverige. Utskottet noterar också med tillfredsställelse att det av bolagsordningen för Posten Norden sedermera följer att verksamhetsmålet för bolaget ska vara att bedriva rikstäckande postverksamhet i Sverige.

Riksdagen gav den 18 juni 2008 klartecken till samgåendet mellan Posten AB och Post Danmark A/S (prop. 2007/08:143, bet. 2007/08:NU13, rskr. 2007/08:253). Regeringen gavs härigenom rätt att minska statens ägarandel till som lägst 34 % av rösterna i det sammanslagna bolaget. Utskottet vill i sammanhanget framhålla, vilket också uppgavs i proposition 2007/08:143, att denna nivå valdes för att staten då kan förhindra beslut bland ägarna som kräver kvalificerad majoritet, vilket bl.a. innebär ändringar av bolagsordningsbestämmelser om verksamhetsmål.

I näringsutskottets betänkande 2007/08:NU13 betonades att utskottet inte ansåg att det föreslagna samgåendet hade som främsta syfte att privatisera Posten, vilket antydts i de här behandlade motionerna. Näringsutskottet anförde att det övergripande motivet i stället var att främja den affärsmässiga utvecklingen, vilket i sin tur lägger grund för att den samhällsomsfattande posttjänsten ska kunna upprätthållas. Trafikutskottet ansluter sig till

denna bedömning. Som trafikutskottet anförde i yttrande 2007/08:TU4y stärker samgåendet förmågan att i framtiden tillhandahålla en samhälls-
fattande posttjänst med fortsatt hög kvalitet, tillgänglighet och lönsamhet.

Mot bakgrund av det ovanstående avstyrks motionerna 2008/09:N1 (s)
yrkande 5 och 2009/10:T10 (s, v, mp) yrkande 3.

Miljövänliga transporter inom Posten AB

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om Posten AB:s miljöpåverkan.
Utskottet hänvisar till pågående insatser inom bolaget för att
minska verksamhetens klimatpåverkan.

Jämför reservation 4 (s, v, mp).

Motionen

I motion 2009/10:T508 av Tommy Waidelich och Olle Thorell (båda s)
yrkande 1 understryks behovet av miljövänliga transporter inom posten.
Motionärerna anför att det i ägardirektiv till Posten borde framgå att trans-
portsträckan för såväl brev som paket ska vara så kort som möjligt och att
alla transporter i möjligaste mån ska ske på det minst miljöpåverkande sättet.
Motionärerna framhåller vidare i yrkande 2 att förutsättningarna för att
förse Postens områdesterminaler med spår bör studeras.

Utskottets ställningstagande

Posten AB är en av landets största transportörer. Av Posten Nordens *Håll-
barhetsredovisning 2009* framgår att koncernens svenska verksamhet står
för 1 % av Sveriges totala koldioxidutsläpp orsakade av transporter på
väg. Det är därför enligt utskottets mening angeläget att bolaget vidtar
åtgärder för att bidra till en hållbar utveckling.

Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att det av den ovannämnda
hållbarhetsredovisningen också framgår att Posten Norden bedriver ett
löpande arbete för att minska koncernens miljöpåverkan och minska använd-
ningen av fossila energikällor. Det anges t.ex. att moderna IT-stöd används
för att optimera ruttplaneringen och för att minska antalet körda mil både i
Sverige och i Danmark. Det framhålls också att en del i det löpande arbe-
tet med att göra Posten Norden mer miljöeffektivt är att transportera fler
försändelser på tåg. Posten Norden deltar vidare bl.a. i International Postal
Corporation som i december 2009 offentliggjorde ett klimatåtagande mot-
svarande en koldioxidminskning med 20 % till 2020. I februari 2009
beslutades det även om att en klimatfond ska införas i Posten AB som
innebär att medel öronmärks för satsningar på att minska den egna verk-
samhetens koldioxidutsläpp. Utskottet välkomnar dessa initiativ.

Det kan även nämnas att affärsområdet Posten Logistik inom svenska Posten AB sedan 2008 deltar i Vägverkets (sedermera Trafikverket) projekt Klimatneutrala godstransporter på väg. Inom ramen för detta projekt har Posten Logistik åtagit sig att bl.a. stödja forskning och utveckling inom hållbar logistik (drivmedel, fordon, IT, transportplanering), att öka fyllnadsgraden och därigenom minska transporterna samt att 90 % av chaufförerna ska ha utbildning i säkert och bränslesnålt körsätt i kombination med teknik för kontinuerlig automatisk föraråterkoppling.

Av redovisningen ovan framgår att det inom Posten Norden vidtagits ett antal angelägna åtgärder för att minska koncernens klimatpåverkan. Utskottet är positivt till dessa insatser och förutsätter att detta arbete kommer att fortsätta. Utskottet bedömer mot denna bakgrund att syftet med motionsyrkandena kommer att kunna tillgodoses. Motion 2009/10:T508 (s) yrkandena 1 och 2 avstyrks följaktligen.

Fastighetsboxar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om fastighetsboxar. Utskottet hänvisar bl.a. till att installationen av fastighetsboxar bör ske på frivillig grund och att detta är en fråga som marknadens aktörer själva förfogar över.

Jämför reservation 5 (s, v, mp).

Bakgrund

Av 1 § postlagen (1993:1684) följer att det ska finnas en posttjänst i hela landet som bl.a. innebär att alla kan ta emot brev och andra adresserade försändelser som väger högst 20 kg (s.k. samhällsomfattande posttjänst). PTS utfärdade i september 2005 allmänna råd om utdelning av post vid tillhandahållandet av samhällsomfattande posttjänst enligt postlagen (PTSFS 2005:5). I dessa framhölls bl.a. att postoperatören bör ta initiativ till att förmå samtliga ägare till flerfamiljshus att före den 1 januari 2011 övergå till fastighetsboxar. Med fastighetsbox avses lösningar där postutdelning sker i eller i anslutning till entrén i ett flerfamiljshus. I de allmänna råden uttalades vidare att i flerfamiljshus där det efter den 1 januari 2011 inte införts fastighetsbox kan postoperatören välja att inte längre dela ut försändelser i postinlägg i dörrar utan hänvisa de boende att hämta ut sina försändelser på ett utlämningsställe som postoperatören anvisar.

Infrastrukturminister Åsa Torstensson konstaterade under våren 2008 att de allmänna råden lett till oklarheter kring innehållet i den samhällsomfattande posttjänsten och stor osäkerhet hos alla berörda. Regeringen gav följaktligen i maj 2008 PTS i uppdrag (N2008/3564/ITP) att klargöra hur myndighetens allmänna råd om postutdelning i tätort förhåller sig till den

lagstadgade utdelningsplikten. PTS lämnade sin redogörelse i juni 2008 i rapporten *Uppdrag att klargöra förhållandet mellan Post- och telestyrelsens allmänna råd om postutdelning i tätort och utdelningsplikten* (dnr 08-6484/69). Här konstaterade PTS att den exakta innebörden och omfattningen av själva befordringsplikten inte definierats i vare sig direktiv, lag, förordning, förarbeten eller tillståndsvillkor. Myndigheten anförde att de allmänna råden var ett klargörande av vad som kunde anses vara en godtagbar servicenivå för postutdelning när Posten fullgör sitt samhällsuppdrag. Vidare förklarades att myndigheten velat påskynda övergången till postutdelning i fastighetsbox för att gynna effektiviteten på postmarknaden och möjliggöra lägre kostnader i utdelningsledet. En bidragande faktor till det sistnämnda angavs vara att brevbärarnas arbetsmiljö förbättrades, med ett minskat antal långtidssjukskrivningar som följd.

Regeringen uppdrog åt PTS den 2 oktober 2008 att upphäva myndighetens allmänna råd om utdelning av post vid tillhandahållandet av samhällsomfattande posttjänst i den del som detta angav att postoperatören borde förmå fastighetsägare att installera fastighetsboxar och, om så inte skedde före den 1 januari 2011, hade rätt att hänvisa postmottagarna att hämta sin post på ett utlämningsställe. Regeringen ansåg att denna del i det allmänna rådet inte var förenligt med vad som följer av postlagen och postförordningen om hur den samhällsomfattande posttjänsten ska tillhandahållas. Regeringen konstaterade vidare att en bidragande faktor till att PTS velat påskynda övergången till utdelning i fastighetsboxar hade varit att brevbärarnas arbetsmiljö förbättrades. Regeringen ansåg dock att PTS, genom att verka för detta syfte, i viss mån gått längre än vad som innefattas i dess tillsynsuppgift enligt 15 § postlagen, nämligen att ha tillsyn över att postlagen och de föreskrifter och villkor som meddelats med stöd av lagen följs. PTS ändrade följaktligen de allmänna råden i enlighet med regeringens anvisningar. Ändringarna trädde i kraft den 14 november 2008.

Motionerna

I *motion 2008/09:T256*, som *Christina Oskarsson (s)* lämnade in innan regeringen gav PTS i uppdrag att upphäva viss del av myndighetens allmänna råd, anfördes att PTS information om fastighetsboxar i flerfamiljshus borde göras tydlig och begriplig. Motionären framhöll att det var mycket oklart vilka regler som egentligen gällde för sådana postboxar. Motionären konstaterade att den redogörelse som PTS presenterat i juni 2008 om myndighetens allmänna råd om att alla flerfamiljshus ska ha fastighetsboxar senast den 1 januari 2011 inte lett till någon enighet om plikten att ha fastighetsboxar. Posten uppfattade tolkningen på så sätt att, om inte fastighetsboxar fanns i flerfamiljshus i januari 2011, måste hyresgästerna hämta sin post på något annat ställe. Landets fastighetsägare hävdade dock att PTS och Posten spred felaktig information. Motionären

underströk vikten av att regeringen gjorde ett klargörande i frågan så att PTS kunde gå ut med entydig och begriplig information om postboxar i flerfamiljshus.

På motsvarande vis framhölls i *motion 2008/09:T205 av Cecilia Wikström (fp)* att det var olyckligt att det rådde en osäkerhet kring om alla hushåll i flerfamiljshus måste se till att postboxar installerades i ingången till byggnaden. Motionären anförde i *yrkande 1* behovet av att tydliggöra vilken grundläggande samhällsservice boende i flerfamiljshus kunde förvänta sig i fråga om leverans av post. Motionären konstaterade att en del boende var beroende av att få post levererad till dörren. Vid en omläggning till postfack vid ingången till byggnaden skulle äldre och funktionshindrade som har svårt att gå i trappor kunna ansöka om att få posten utdelad i dörren, betonade motionären.

Agneta Gille (s) understryker i *motion 2008/09:T363 och motion 2009/10:T445* behovet av att fastighetsägare placerar fastighetsboxar i alla trapphus i stället för brevlådor på varje dörr på lägenheterna. Genom detta görs enligt motionären en rejäl satsning på arbetsmiljön för brevbärare samtidigt som konkurrensen mellan aktörer förbättras. *Louise Malmström (s)* föreslår i *motion 2008/09:T297* att regeringen ser över möjligheterna till något slags investeringsprogram för fastighetsägare som avser att införa fastighetsboxar för att förbättra brevbärarnas arbetsmiljö. Motionären konstaterar att övergången till postutdelning i fastighetsboxar endast skett i mycket begränsad utsträckning då fastighetsägarna anser att investeringen i fastighetsboxar innebär en alltför stor kostnad. Motionären föreslår därför ett investeringsprogram där en liten andel av investeringen täcks av statliga medel.

I *motion 2009/10:T309 av Kerstin Engle och Eva-Lena Jansson (båda s)* efterlyses politiska initiativ med krav på fastighetsboxar. Motionärerna påtalar att en övergång till utdelning i fastighetsboxar är ett prioriterat önskemål för postoperatörer och utdelningspersonal i landet. Motionärerna anför att postboxar ger möjligheter till effektivisering och bidrar långsiktigt till att säkerställa att post kan delas ut till alla mottagare fem dagar i veckan. De konstaterar att PTS allmänna råd om att införa fastighetsboxar i flerfamiljshus före 2011 återkallats på regeringens uppdrag trots att myndigheten tidigare fastslagit att befordringsplikten är lika väl uppfylld vid utdelning i fastighetsbox som vid utdelning i postinlägg i lägenhetsdörr. Motionärerna framhåller vidare att majoriteten av de ca 20 % av Sveriges hushåll som fått boxar installerade är mycket nöjda. De understryker avslutningsvis också att nuvarande system inte är acceptabelt ur arbetsmiljösynpunkt för brevbärarna. Även i *motion 2009/10:T328 av Carina Ohlsson (s)* efterlyses att fastighetsboxar införs i landets flerfamiljshus. Motionären påtalar att förväntningarna på att installationerna av fastighetsboxar skulle ske på frivillig väg inte har visat sig fungera, till men för brevbärarnas arbetsmiljö. Motionären pekar vidare på att Sverige numera är ensamt i

Europa om att ha kvar postutdelning via inkast i lägenhetsdörrarna och menar att det inte finns någon anledning att Sverige ska ha sämre villkor för sin postdistribution än andra länder.

I motion 2009/10:T269 av Maria Kornevik Jakobsson m.fl. (c) efterfrågas en uppföljning av hur installationstakten av fastighetsboxar påverkats av det beslut som fattades i oktober 2008, då kravet på att reformen om införande av sådana boxar som skulle vara genomförd 2011 ändrades. Motionärerna pekar på att ett stort antal fastighetsägare nu genomför renoveringar utan att sätta in fastighetsboxar. Motionärerna framhåller att efter det nya beslutet har ett flertal fastighetsägare och bostadsrättsföreningar bytt ut sina gamla lägenhetsdörrar mot säkerhetsdörrar med brevvinkast.

Utskottets ställningstagande

Utskottet framförde i betänkandet *Post och grundläggande betaltjänster* (bet. 2007/08:TU12) att det var angeläget att frågan om utdelningsplikten uppmärksammades och att det tydligt definierades vad som gäller. Utskottet välkomnar således att regeringen sedermera, som redovisats ovan, i oktober 2008 beslöt att ge PTS i uppdrag att upphäva myndighetens allmänna råd om utdelning av post vid tillhandahållandet av samhällsomfattande posttjänst enligt postlagen (PTSFS 2005:5).

Utskottet konstaterar att infrastrukturminister Åsa Torstensson vid en interpellationsdebatt den 28 oktober 2008 (2008/09:42 och 2008/09:53) underströk att brevbärarnas arbetsmiljö styrs av arbetsmiljölagstiftningen och inte utifrån postlagen. Det påmindes vid denna debatt om att Arbetsmiljöverket utövar tillsynen av arbetsmiljölagstiftningen och att det är arbetsgivaren som har förstahandsansvaret för arbetsmiljön. Det påtalades också att frågan om postbox i första hand ska ses som en möjlighet att göra kostnadsbesparingar i brevbärartjänsten. Således ansågs att detta var en fråga för Posten att lösa i samråd med bostadsföretagen, och inte något man skulle försöka lösa med tvång via PTS. Utskottet instämmer i denna bedömning.

Utskottet konstaterar vidare att statsrådet Åsa Torstensson i ett frågesvar den 3 juli 2009 anfört att fastighetsboxar verkar vara ett bra och effektivt sätt att dela ut post. Statsrådet underströk dock åter att installationen av fastighetsboxar måste ske på frivilliga grunder och att detta var en fråga som marknadens aktörer själva förfogar över. Ministern meddelade att så var fallet då, och att samma inriktning skulle gälla framöver. Ministern uppgav således att inga nya initiativ förutsågs i detta avseende. Utskottet vill dock understryka att det är angeläget att postoperatörerna och fastighetsägarna når en tillfredsställande lösning i frågan om fastighetsboxar så att utvecklingen på området kan påskyndas.

Utskottet vill i sammanhanget framhålla att det av PTS rapport *Service och konkurrens 2010 – Postmarknaden i Sverige* (PTS-ER-2010:7) framgår att en kraftig ökning skett av antalet fastighetsboxar i flerfamiljshus.

PTS pekar på att det totalt finns ca 512 000 boxanläggningar, vilket innebär att 21,5 % av det totala fastighetsbeståndet har övergått till denna utdelningsform. Myndigheten anför att 73 000 nya boxanläggningar installerades under 2009. Vidare konstateras att det i dag, av byggnadstekniska skäl, i så gott som all nybyggnation monteras fastighetsboxar samtidigt som branschorganisationen Forum för fastighetsboxar (FFF) märker ett växande intresse även inom det äldre fastighetsbeståndet. Utskottet välkomnar denna utveckling.

Mot bakgrund av det ovanstående avstyrks motionerna 2008/09:T205 (fp) yrkandena 1 och 2, båda i denna del, 2008/09:T256 (s), 2008/09:T297 (s), 2008/09:T363 (s), 2009/10:T269 (c), 2009/10:T309 (s), 2009/10:T328 (s) och 2009/10:T445 (s).

Privat eftersändning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om privat eftersändning.

Bakgrund

Med privat eftersändning avses att privatpersoner på eget initiativ adresserar om felaktigt adresserade försändelser och stoppar dem i någon av Postens brevlådor. Posten får på detta vis befordra försändelserna utan ersättning. I propositionen *Postal infrastruktur* (prop. 1998/99:95) beskrivs att förfarandet växte fram under den tid då Posten var ensam distributör på postmarknaden. Numera kan det dock inträffa att Posten får svara för distribution av annan postoperatörs distributionsuppdrag eller returnera försändelsen till ursprunglig operatör.

Det finns inga specifika bestämmelser avseende eftersändning i postlagen (1993:1684); frågan regleras i stället på så vis att operatören enligt särskilt avtal antingen ersätter Posten med en schablonmässigt bestämd summa, vilken framräknats efter en bedömning av den genomsnittliga mängden post som distribueras på detta sätt, eller får den privat eftersända posten i retur.

Motionen

I motion 2009/10:T401 av Kenneth G Forslund (s) föreslås att brev ska vara märkta med vilket postföretag som tagit emot brevet för distribution. Motionären anför att i händelse av feladresserad försändelse är det ofta omöjligt att veta vilket postföretag som delat ut försändelsen, varför de allra flesta väljer att återsända försändelsen genom Posten AB. Detta innebär enligt motionären att konkurrensen snedvrids då Posten får betala för de fel som andra aktörer gör.

Utskottets ställningstagande

I Post- och kassaserviceutredningens slutbetänkande *Postmarknad i förändring* (SOU 2005:5) framgår att privat eftersändning med andra postoperatörer än City Mail (numera Bring City Mail) är avtalsreglerad på så sätt att Posten returnerar sådana försändelser till aktuell postoperatör utan att ta ut någon ersättning för detta. När det gäller City Mail innebär avtalsregleringen att Posten ska eftersända adresserade försändelser som ursprungligen distribuerats av City Mail och som mottagaren lämnat till Posten med uppgift om adressatens nya adress. Om uppgift om ny adress saknas, returnerar Posten försändelsen direkt till City Mail. City Mail ersätter Posten utifrån en schablonmässig beräkning av antalet privata eftersändningar.

Utredningen underströk vidare i slutbetänkandet vikten av att Posten inte diskriminerar i förhållande till sina konkurrenter, även när det gäller s.k. privat eftersändning. Det anfördes att det därför inte borde förekomma att Posten vidarebefordrar post som man själv ursprungligen befordrat utan nytt porto medan man för andra operatörer begär lösen för privat eftersända försändelser utan porto. Med hänsyn till att många försändelser saknar uppgifter om vem som ursprungligen befordrat dem ansåg dock utredningen att risken för sådan diskriminering var liten. Sammantaget fanns därför enligt utredningen inte skäl att särskilt reglera frågan om s.k. privat eftersändning.

Utskottet kan instämma i denna bedömning och avstyrker följaktligen motion 2009/10:T401 (s).

Gemensamt porto

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om att införa ett gemensamt porto inom Öresundsregionen eller inom Norden. Utskottet hänvisar bl.a. till att postoperatörerna i regionen har olika kostnader och att de s.k. terminalavgifterna skiljer sig åt mellan länderna.

Befintliga bestämmelser

För nationell postbefordran gäller sedan 1997 ett särskilt pristak för normalportot, dvs. portot för enstaka övernattbefordrade brev försändelser. Det innebär att den som tillhandahåller en samhällsomfattande posttjänst, dvs. Posten, inte får höja normalportot per kalenderår mer än förändringen i konsumentprisindex. Härutöver framgår av 1 § postlagen (1993:1684) att priserna för den samhällsomfattande tjänsten ska vara enhetliga och rimliga. Pristaket ska samtidigt enligt 7 a § postlagen ge Posten utrymme för att ta ut ett pris som grundar sig på kostnaderna för tjänsten.

När det gäller internationell postbefordran finns särskilda bestämmelser om detta i 23–24 §§ postlagen. Av 24 § postlagen följer att i gränsöverskridande postbefordran som sker inom ramen för världspostfördragen får endast frimärken användas som har portovärdet angivet i arabiska siffror och beteckningen Sverige. Sådana frimärken får endast ges ut av ett postbefordringsföretag som får delta i det internationella postsamarbetet. Enligt lagen ska övriga portobeteckningar i gränsöverskridande postbefordran inom ramen för världspostfördragen vara stämplade av, eller ha tillstånd av, ett sådant företag.

Vid utrikes postbefordran regleras kostnaderna genom s.k. terminalavgifter vid landsgränsen. Terminalavgifterna följer av världspostfördragen och för flertalet EU-länder och vissa andra länder även Reims IV-avtalet¹. Vid bestämmandet av terminalavgifter tas hänsyn till de kostnader som finns för utdelningen i respektive land och det inrikes porto som tillämpas.

Motionerna

I motion 2009/10:T502 av Hans Wallmark m.fl. (m) anförts att staten i ägar-dialog med Posten AB bör klargöra det önskvärda i ett gemensamt porto för Sverige och Danmark, med ett möjligt första steg i form av ett gemensamt porto för Öresundsregionen. Motionärerna pekar på att det för många boende i Sydsverige är minst lika naturligt och självklart att ha kontakter med Danmark som med norra Sverige; olika porton och leveranstider uppfattas därför som märkliga. Enligt motionärerna borde fusionen mellan Posten AB och Post Danmark A/S göra det enklare än någonsin att fundera på ett gemensamt porto emellan de två länderna, eller åtminstone ett speciellt Öresundsporto för Skåne och Själland. Även i motion 2009/10:T423 av Helena Bargholtz (fp) ifrågasätts att portot för att sända ett brev över Öresund är dubbelt så högt som att sända motsvarande försändelse till Kiruna. Motionären förespråkar i stället att den tidigare modellen för gemensamt porto inom Norden från 1950-talet återinförs och att man därigenom främjar en ökad integrering i t.ex. Öresundsregionen.

Utskottets ställningstagande

PTS har i rapporten *Service och konkurrens 2009* (PTS-ER-2009:14) bl.a. studerat hur priserna ser ut för motsvarande posttjänster i de nordiska grannländerna Finland, Norge och Danmark. Av rapporten framgick att allmänt för enstaka brev, låg de svenska konsumentpriserna (dvs. inklusive moms) den 1 september 2008 under prisnivån för de övriga länderna. I sammanhanget bör även noteras att brev är mervärdesskattebefriade i Danmark, till skillnad från i Sverige.

¹ Reims IV-avtalet omfattar betalningar för obligatorisk utdelning av internationell post utförd av offentliga postoperatörer. Avtalet lägger fast den ersättning i form av terminalavgifter som den sändande postoperatören betalar den mottagande postoperatören. Denna ersättning utgör visst procenttal av den mottagande operatörens inrikesporto. Avtalet syftar också till att förbättra kvaliteten på de internationella posttjänsterna.

Statsrådet Cecilia Malmström anförde den 28 januari 2009, i ett frågesvar om EU-frimärken, att enligt regelverket på postområdet ska priserna för den samhällsomfattande posttjänsten vara enhetliga, rimliga och kostnadsbaserade. Det framhölls att utifrån dessa principer kunde prissättningen av portot användas som konkurrensmedel. Statsrådet underströk att beroende på postoperatörernas olika förutsättningar, kunde kostnaderna för utdelning variera mellan länderna och också mellan olika operatörer. Eftersom postoperatörerna har rätt att ta betalt för att täcka sina kostnader meddelade statsrådet att det därför var mycket svårt att utarbeta ett gemensamt porto för hela Europa. Utskottet instämmer i denna bedömning och pekar på att samma problematik uppstår i fråga om ett gemensamt porto inom Norden eller i Öresundsregionen.

Som redovisats ovan, regleras kostnaderna vid utrikes postbefordran genom s.k. terminalavgifter vid landsgränsen. Dessa avgifter skiljer sig åt när det gäller de nordiska länderna varför det vid ett gemensamt (nordiskt) porto därför skulle uppstå avräkningsproblem för kostnaderna mellan länderna.

Utskottet vill i sammanhanget även påminna om att det är postföretagen som, med beaktande av gällande prisreglering, fastställer de aktuella portosatserna som tillämpas i bolagen.

Mot bakgrund av ovanstående avstyrks motionerna 2009/10:T423 (fp) och 2009/10:T502 (m).

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Ny postlag, punkt 1 (s, v, mp)

av Lena Hallengren (s), Christina Axelsson (s), Hans Stenberg (s), Peter Pedersen (v), Pia Nilsson (s), Karin Svensson Smith (mp), Lars Mejern Larsson (s) och Désirée Liljevall (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. postlag, med de ändringarna att ordet ”och” i 3 kap. 2 § andra stycket 3 flyttas till andra stycket 2 i samma paragraf och sätts efter sista kommatecknet samt att kommatecknet i 3 kap. 2 § andra stycket 3 ändras till ett punkttecken

2. lag om ändring i mervärdesskattelagen (1994:200)

3. lag om ändring i lagen (1998:150) om allmän kameraövervakning

4. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

samt tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen proposition 2009/10:216 punkterna 1–4 och motionerna

2008/09:T205 av Cecilia Wikström i Uppsala (fp) yrkande 2 i denna del,

2008/09:T528 av Agneta Lundberg m.fl. (s) yrkande 16 i denna del,

2009/10:T10 av Lena Hallengren m.fl. (s, v, mp) yrkandena 1 och 4,

2009/10:T230 av Agneta Lundberg m.fl. (s) yrkande 17 i denna del och

2009/10:T470 av Agneta Lundberg (s) i denna del och

avslår motionerna

2008/09:T276 av Roland Bäckman (s),

2008/09:T467 av Börje Vestlund och Agneta Gille (båda s) och

2009/10:T449 av Börje Vestlund och Agneta Gille (båda s).

Ställningstagande

Vi menar att målsättningen i första hand bör vara att värna samhällsservicen. Regeringens förslag vittnar om en annan inriktning där sökandet efter marknadslösningar är överordnat målet om väl fungerande grundläggande samhällsfunktioner.

Det är av synnerligen stor vikt att en god postservice kan upprätthållas i hela landet. Vi vill betona att alla hushåll och företag i Sverige ska ha tillgång till likvärdig postservice oavsett var i landet man bor. På senare år har behovet av postens tjänster förändrats genom att elektronisk post och annan ny teknik tagit över mycket av postgången samtidigt som handeln via Internet ökat. Ökade elektroniska kommunikationer ska enligt vår mening innebära förbättrade kommunikationsmöjligheter för samhällsmedborgarna och får inte tillåtas leda till försämrad postservice i gles- och landsbygd.

Vi anser att det är naivt att räkna med mångfald och konkurrens på postmarknaden. Postmarknaden är inte en marknad i ordets rätta betydelse. Stordriftsfördelarna och systemeffekterna är så betydande att det med största sannolikhet aldrig kommer att uppstå en mångfald av aktörer som regeringen hyser förhoppningar om. Visserligen är det möjligt att det finns aktörer som intresserar sig för vissa avgränsade lönsamma marknader som t.ex. Stockholm, Göteborg och Malmö. Att förlora vinsterna på dessa marknader kan dock innebära att Posten får svårare att klara av kostnaderna för kommersiellt olönsamma marknader utanför de större tätorterna. Vi vill i detta sammanhang framhålla att vi inte är principiella motståndare till konkurrensutsättning av statliga verksamheter, men de speciella förutsättningar som råder på postmarknaden gör att enkla marknadslösningar inte ter sig som en framkomlig väg.

Enligt vår mening innehåller den föreslagna lagen bestämmelser som inte följer av tvingande regler i postdirektivet. Av direktivet framgår att den samhällsomfattande tjänsten i första hand ska tillförsäkras genom att tillhandahållare utses. Regeringen väljer att bortse från detta och pekar därmed inte ut Posten Norden som ansvarig för den samhällsomfattande tjänsten. Vi anser i motsats till regeringen att Posten måste ges en tydlig roll som nationell aktör genom att bolaget pekas ut som ansvarigt för den samhällsomfattande posttjänsten.

Mycket talar för att brevvolymen kommer att fortsätta minska. Det kommer då att bli svårare för Posten att upprätthålla den lägsta nivå för postservice som läggs fram i lagen. Det innebär att det förr eller senare kommer att bli nödvändigt att ge statligt stöd för att upprätthålla den samhällsomfattande tjänsten. Regeringen slår redan nu fast att detta stöd ska ske via ett upphandlingsförfarande. I praktiken finns det inget bolag som kan utgöra ett alternativ till Posten vid tillhandahållande av den samhällsomfattande tjänsten. Därmed kommer det med största sannolikhet bara att finnas en anbudsgivare. Av det följer att upphandlingen troligtvis kommer att bli mycket kostsam för staten. I valet mellan att ingå i en synnerligen kostsam upphandling och att sänka den lagstadgade nivån finns risken att riksdag och regering av statsfinansiella skäl skulle välja det senare. Mot bakgrund av de potentiella risker som ligger i att redan nu låsa sig vid ett upphandlingsförfarande menar vi att en lämplig stödform för den samhällsomfattande tjänsten bör utredas vidare.

Vi anser vidare att det är olämpligt att tillåta att aktörer får tillgång till postoperatörernas distributionskedja eftersom det kan få motsatt effekt. Om en aktör som vill etablera sig kan tvingas att upplåta sin infrastruktur till andra operatörer kan det innebära ett betydande etableringshinder.

Slutligen vill vi lyfta fram miljöaspekten. Ur ett klimatperspektiv är Posten Nordens stora marknadsandel en klar fördel eftersom den ger förutsättningar för effektiv postlogistik. Med Posten som ensam distributör undviks överlappande transporter. I praktiken innebär en ensam aktör färre bilar som kör runt och delar ut post, vilket leder till minskade utsläpp. Den stora omsättningen gör också transporter på järnväg till ett mer realistiskt alternativ.

Vi vill sammanfattningsvis att Posten Norden AB ska utses som ansvarig för den samhällsomfattande posttjänsten samt att en eventuell finansiering av de samhällsomfattande tjänsterna ska utredas ytterligare. Vad vi nu har anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

2. Ansvar för effektiv konkurrens, punkt 2 (s, v, mp)

av Lena Hallengren (s), Christina Axelsson (s), Hans Stenberg (s), Peter Pedersen (v), Pia Nilsson (s), Karin Svensson Smith (mp), Lars Mejern Larsson (s) och Désirée Liljevall (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2009/10:T10 av Lena Hallengren m.fl. (s, v, mp) yrkande 2 och avslår motion

2008/09:T436 av Lars-Arne Staxäng (m).

Ställningstagande

Konkurrensverket är den myndighet som har det generella ansvaret för konkurrensfrågorna. Verkets uppgift är att arbeta för en effektiv konkurrens och att övervaka att företagen följer konkurrenslagen, vars bestämmelser givetvis även är tillämpliga på postmarknaden. Mot denna bakgrund menar vi att det skulle skapas en otydlig rollfördelning om Post- och telestyrelsen (PTS) också skulle ges en konkurrensfrämjande roll. Ett system med överlappande myndighetsuppgifter riskerar att medföra en osäkerhet och otydlighet i det konkurrensrättsliga regelverket för postmarknaden, vilket skulle få negativa konsekvenser för bedrivandet av postverksamhet. Dessutom skulle överlappande myndighetsuppgifter innebära en dålig hushållning med skattemedel.

Enligt vår mening är det väsentligt att upprätthålla en god postservice i hela landet och vi anser därför att PTS även framgent måste se till att postoperatörerna efterlever postlagens bestämmelser. Vi anser dock att om PTS skulle ges dubbla uppgifter finns det en tydlig risk för att det skapas en osäkerhet kring vad som är det primära målet för myndighetens tillsyn. Vi menar följaktligen att det inte vore ändamålsenligt att ge myndigheten ett utökat tillsynsansvar i syfte att utveckla en effektiv konkurrens på postmarknaden. Regeringen bör därför i den pågående beredningen av slutbetänkandet (SOU 2009:100) från 2008 års postlagsutredning inte följa utredningens förslag i denna del.

Vad vi nu har anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

3. Statens ägarandel i Posten Norden, punkt 3 (s, v, mp)

av Lena Hallengren (s), Christina Axelsson (s), Hans Stenberg (s), Peter Pedersen (v), Pia Nilsson (s), Karin Svensson Smith (mp), Lars Mejern Larsson (s) och Désirée Liljevall (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2008/09:N1 av Tomas Eneroth m.fl. (s) yrkande 5 och

2009/10:T10 av Lena Hallengren m.fl. (s, v, mp) yrkande 3.

Ställningstagande

Vi i det rödgröna samarbetet avvisar regeringens planer på att børsintroducera Posten Norden. Det är fel väg att gå. Till skillnad från regeringen har vi en mer pragmatisk än ideologisk inställning till det statliga ägandet; vi anser att ett ansvarsfullt och långsiktigt statligt ägande kan bidra till att skapa mycket större värden, såväl ekonomiska som samhälleliga, än utförsäljningens engångsintäkter.

Mycket talar för att brevvolymer kommer att fortsätta minska och att det därmed blir allt svårare för Posten AB att upprätthålla den lägsta nivå på postservicen som läggs fast i förslaget till ny postlag. Regeringen kommer således enligt vår mening förr eller senare nödgas utnyttja den option om att upphandla den samhällsomfattande tjänsten som föreslås i propositionen. En børsintroduktion av Posten Norden kommer dock att innebära att avkastningskravet i bolaget ökar, vilket tillsammans med ett minskat statligt ägarinflytande kommer att innebära en tidigareläggning av den tidpunkt då den samhällsomfattande tjänsten måste upphandlas. Att bolaget är børsintroducerat kommer dessutom att medföra att upphandlingen troligtvis blir en ännu större statsfinansiell belastning. I valet mellan att genom-

föra en kolossalt dyr upphandling eller att sänka den lagstadgade nivån på postservicen är det inte osannolikt att riksdagen och regeringen av statsfinansiella skäl nödgas välja det senare. En börsintroduktion av Posten Norden riskerar således enligt vår mening leda till att postservicen försämraras och att det postpolitiska målet om att alla invånare i Sverige ska ha tillgång till en posttjänst av god kvalitet äventyras. Detta är inte acceptabelt.

Postväsendet är en viktig del av landets infrastruktur. Vi anser därför att staten måste behålla ett starkt och långsiktigt engagemang i Posten även framöver. I sammanhanget vill vi även peka på att de statliga bolagen ska vara föredömen på en rad områden, inte minst när det gäller miljö- och klimatarbetet. Med ett starkt statligt ägande har Posten Norden stora möjligheter att gå i bräschen för utvecklingen av nya klimatsmarta logistiska lösningar.

Vad vi nu har anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

4. Miljövänliga transporter inom Posten AB, punkt 4 (s, v, mp)

av Lena Hallengren (s), Christina Axelsson (s), Hans Stenberg (s), Peter Pedersen (v), Pia Nilsson (s), Karin Svensson Smith (mp), Lars Mejern Larsson (s) och Désirée Liljevall (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2009/10:T508 av Tommy Waidelich och Olle Thorell (båda s) yrkande 1 och

bifaller delvis motion

2009/10:T508 av Tommy Waidelich och Olle Thorell (båda s) yrkande 2.

Ställningstagande

Posten AB är en av landets största transportörer. Bolagets nuvarande distributionsorganisation förutsätter omfattande vägtransporter mellan inlämningsplatser, sorteringsterminaler och adressater. Av Posten Nordens *Hållbarhetsredovisning 2009* framgår att koncernens svenska verksamhet står för 1 % av Sveriges totala koldioxidutsläpp orsakade av transporter på väg. Det är följaktligen angeläget med åtgärder för att minska bolagets klimatpåverkan.

Vi anser att det i Postens ägardirektiv bör framgå att transportsträckan för såväl brev som paket ska vara minsta möjliga. Vidare anser vi att det bör framgå att Postens alla transporter i största möjliga utsträckning ska ske på det minst miljöpåverkande sättet.

Vad vi nu har anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

5. Fastighetsboxar, punkt 5 (s, v, mp)

av Lena Hallengren (s), Christina Axelsson (s), Hans Stenberg (s), Peter Pedersen (v), Pia Nilsson (s), Karin Svensson Smith (mp), Lars Mejern Larsson (s) och Désirée Liljevall (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2008/09:T256 av Christina Oskarsson (s),

2008/09:T363 av Agneta Gille (s),

2009/10:T309 av Kerstin Engle och Eva-Lena Jansson (båda s) och

2009/10:T445 av Agneta Gille (s),

bifaller delvis motionerna

2008/09:T297 av Louise Malmström (s) och

2009/10:T328 av Carina Ohlsson (s) samt

avslår motionerna

2008/09:T205 av Cecilia Wikström i Uppsala (fp) yrkandena 1 och 2 i denna del och

2009/10:T269 av Maria Kornevik Jakobsson m.fl. (c).

Ställningstagande

Det är angeläget med tydlig information om vad som ska gälla för fastighetsboxar i flerfamiljshus. De senaste årens oklara och delvis motstridiga besked har varit djupt olyckliga och har bidragit till att fördröja införandet av postboxar i landet. Sverige är snart det enda land i Europa där postutdelning i flerfamiljshus görs via inkast i lägenhetsdörrarna.

Vi anser att fastighetsboxar är ett bra och effektivt sätt att dela ut post. För att långsiktigt utveckla postmarknaden krävs en rationell infrastruktur. Fastighetsboxar ger enligt vår mening postoperatörerna möjligheter att effektivisera sin verksamhet, vilket i förlängningen bidrar till att säkerställa en samhällsomfattande posttjänst med utdelning fem dagar i veckan.

Vi påminner om att Post- och telestyrelsen, i den utredning som myndigheten gjorde på uppdrag av regeringen om hur fastighetsboxar förhåller sig till utdelningsplikten, fastslog att befordringsplikten är lika väl uppfylld vid utdelning i fastighetsbox som vid utdelning i postinlägg i lägenhetsdörr. Vi kan även konstatera att majoriteten av de boende, liksom de fastighetsägare som hittills fått boxar installerade, är mycket nöjda.

En övergång till utdelning i fastighetsboxar är även ett prioriterat önskemål för landets brevbärare. Det nuvarande systemet med brevinkast i lägenhetsdörren medför omfattande spring i trappor med allvarliga förslitningsskador till följd för utdelningspersonalen. Detta styrks av åtskilliga forskningsrapporter och är helt oacceptabelt ur arbetsmiljösynpunkt. Det måste vara möjligt för brevbärare att arbeta utan att behöva utsätta kroppen för sådana förslitningsskador.

Av PTS rapport *Service och konkurrens 2010 – Postmarknaden i Sverige* (PTS-ER-2010:7) framgår att antalet fastighetsboxar i flerfamiljshus har ökat kraftigt. PTS pekar på att det totalt finns ca 512 000 boxanläggningar, vilket innebär att 21,5 % av det totala fastighetsbeståndet har övergått till denna utdelningsform. Vidare konstateras att det i dag, av byggnadstekniska skäl, i så gott som all nybyggnation monteras fastighetsboxar. Vi välkomnar denna utveckling. Att installera boxar vid ny- och ombyggnation är bra, men det räcker inte för att i rimlig tid uppnå de önskade resultaten. Vi anser därför att det krävs initiativ för att påskynda utvecklingen. Härigenom kan vi göra en rejäl satsning på arbetsmiljön för brevbärare och samtidigt förbättra konkurrensen mellan aktörerna.

Vad vi nu har anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2009/10:216 Ny postlag:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till postlag.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i mervärdes-skattelagen (1994:200).
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1998:150) om allmän kameraövervakning.
4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i offentlig-hets- och sekretesslagen (2009:400).

Följdmotionen

2009/10:T10 av Lena Hallengren m.fl. (s, v, mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utse Posten Norden som ansvarig för den samhällsomfattande posttjänsten.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att PTS inte ska ges dubbla roller i sin till-syn av postmarknaden.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att vidmakthålla den svenska statens ägaran-del i Posten Norden.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att vidare utreda på vilket sätt den samhälls-omfattande tjänsten ska stödjas i det läge Posten Norden inte längre på kommersiella villkor kan upprätthålla tjänsten.

Motion väckt med anledning av skrivelse 2007/08:120

2008/09:N1 av Tomas Eneroth m.fl. (s):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med en redogörelse för hur en väl fungerande postdistribution ska säkerställas.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008

2008/09:T205 av Cecilia Wikström i Uppsala (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tydliggöra vilken grundläggande samhälls-service boende i flerfamiljshus kan förvänta sig i fråga om leverans av post.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att invånare på landsbygden har rätt att få sin post levererad nära hemmet.

2008/09:T256 av Christina Oskarsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Post- och telestyrelsens information om fastighetsboxar i flerfamiljshus bör göras tydlig och begriplig.

2008/09:T276 av Roland Bäckman (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om postutdelning i glest bebyggda områden.

2008/09:T297 av Louise Malmström (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna till något slags investeringsprogram för fastighetsägare som avser att införa fastighetsboxar för att förbättra brevbärarnas arbetsmiljö.

2008/09:T363 av Agneta Gille (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av fastighetsboxar.

2008/09:T436 av Lars-Arne Staxäng (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om den bristfälliga konkurrensen på postmarknaden.

2008/09:T467 av Börje Vestlund och Agneta Gille (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ändring av postlagen.

2008/09:T528 av Agneta Lundberg m.fl. (s):

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att staten även fortsättningsvis måste ta ansvar för att upprätthålla både en god postservice och en väl fungerande betalnings- och kassaservice i hela landet.

I denna del.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2009

2009/10:T230 av Agneta Lundberg m.fl. (s):

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att staten även fortsättningsvis måste ta ansvar för att upprätthålla både en god postservice och en väl fungerande betalnings- och kassaservice i hela landet.

I denna del.

2009/10:T269 av Maria Kornevik Jakobsson m.fl. (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att begära en uppföljning av hur installationstakten påverkats av beslutet taget i oktober 2008, då kravet på införande av fastighetsboxar för utdelning av post i flerfamiljshus, som skulle vara genomfört 2011, ändrades.

2009/10:T309 av Kerstin Engle och Eva-Lena Jansson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fastighetsboxar.

2009/10:T328 av Carina Ohlsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa fastighetsboxar i landets flerfamiljshus.

2009/10:T401 av Kenneth G Forslund (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att brev ska vara märkta med vilket postföretag som tagit emot brevet för distribution.

2009/10:T423 av Helena Bargholtz (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att återinföra den tidigare modellen för nordiskt porto.

2009/10:T445 av Agneta Gille (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av fastighetsboxar.

2009/10:T449 av Börje Vestlund och Agneta Gille (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ändring av postlagen.

2009/10:T470 av Agneta Lundberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om god post- och kassaservice i hela landet.

I denna del.

2009/10:T502 av Hans Wallmark m.fl. (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att staten i ägardialog med Posten AB bör klargöra det önskvärda i ett gemensamt porto för Sverige och Danmark med ett möjligt första steg i form av ett gemensamt porto för Öresundsregionen.

2009/10:T508 av Tommy Waidelich och Olle Thorell (båda s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av miljövänliga transporter inom posten.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att i infrastrukturplaneringen studera förutsättningarna för att förse Postens områdesterminaler med spår.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till postlag

Härigenom föreskrivs¹ följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

Lagens tillämpningsområde

1 § I denna lag finns bestämmelser om postverksamhet och samhällsomfattande posttjänst.

Definitioner

2 § I denna lag betyder

användare: varje fysisk eller juridisk person som i egenskap av avsändare eller mottagare har nytta av att en posttjänst tillhandahålls,

brev: en adresserad försändelse som är innesluten i kuvert eller annat omslag och som väger högst 2 kg samt vykort, brevkort och liknande försändelser,

obeställbart brev: ett brev som

1. inte kan delas ut till mottagaren,

2. är ofrankerat eller otillräckligt frankerat, eller

3. har återsänts från en postförvaltning eller ett befordringsföretag i utlandet till det postbefordringsföretag som befordrade brevet från Sverige,

postförsändelse: en adresserad försändelse som väger högst 20 kg och som överlämnas i den slutliga form i vilken den ska transporteras av en tillhandahållare av posttjänster,

postnummersystemet: ett system av sifferserier som för postbefordringsändamål används för att dela in landet i postnummerområden,

postverksamhet: regelbunden insamling, sortering, transport och utdelning av brev mot betalning,

posttjänst: insamling, sortering, transport och utdelning av postförsändelser mot betalning.

samhällsomfattande posttjänst: en posttjänst som ska finnas i hela landet, som är av god kvalitet och som innebär att alla användare kan ta emot postförsändelser och till rimliga priser för befordran kan avlämna sådana försändelser.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 97/67/EG av den 15 december 1997 om gemensamma regler för utvecklingen av gemenskapens inre marknad för posttjänster och för förbättring av kvaliteten på tjänsterna (EGT L 15, 21.1.1998, s. 14, Celex 31997L0067), senast ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/6/EG (EUT L 52, 27.2.2008, s. 3, Celex 32008L0006).

2 kap. Postverksamhet

Tillstånd att bedriva postverksamhet

1 § Tillstånd enligt denna lag krävs för att bedriva postverksamhet. Tillstånd ska beviljas endast om sökanden kan antas komma att bedriva postverksamhet på det sätt som anges i 6 §.

2 § Frågor om tillstånd prövas av den myndighet som regeringen bestämmer (tillståndsmyndigheten).

3 § Tillståndsmyndigheten ska efter ansökan meddela förhandsbesked om huruvida det behövs tillstånd enligt 1 § för en viss verksamhet. Ett förhandsbesked gäller under den tid och under de förutsättningar i övrigt som anges i beskedet.

Tillståndsvillkor

4 § Tillstånd enligt 1 § att bedriva postverksamhet får förenas med villkor om skyldighet för tillståndshavare att

1. på ett visst sätt fullgöra vad som föreskrivs i 6 §,
2. tillhandahålla hela eller delar av den samhällsomfattande posttjänsten enligt 3 kap. 1 § och på ett visst sätt fullgöra vad som föreskrivs där och i 3 kap. 2 §,
3. årligen offentliggöra uppgifter om antalet klagomål och hur klagomålen har behandlats,
4. i verksamheten ta hänsyn till de behov personer med funktionsnedsättning kan ha av särskilda posttjänster, och
5. beakta totalförsvarets behov av posttjänster under höjd beredskap.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om tillståndsvillkoren.

5 § Tillståndsvillkor ska gälla för en bestämd tid och får meddelas i samband med att tillstånd beviljas, i samband med att giltighetstiden för ett tidigare meddelat villkor löper ut eller när det annars finns särskilda skäl.

Tillståndsvillkor får ändras under löpande villkorsperiod endast enligt förbehåll i ett meddelat villkor eller sedan tillståndshavaren har medgivit detta och sedan andra tillståndshavare vars verksamhet direkt påverkas av ändringen har fått möjlighet att yttra sig.

Allmänna krav på postverksamhet m.m.

6 § Postverksamhet ska bedrivas så att den tillgodoser rimliga krav på tillförlitlighet och så att skyddet för avsändarnas och mottagarnas personliga integritet upprätthålls.

7 § Förlust av brev, skada på brev eller försening av brev ger avsändaren rätt till ersättning från postbefordringsföretaget endast om det har avtalats mellan företaget och avsändaren.

8 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om och i vilken utsträckning det ska framgå av ett brev vem som har befordrat det.

Obeställbara brev

9 § Ett obeställbart brev ska om möjligt skickas tillbaka till avsändaren. Om avsändarens adress inte är känd ska brevet sändas till tillståndsmyndigheten. Detta gäller dock inte vykort, brevkort och liknande försändelser som inte är inneslutna i kuvert eller annat omslag.

10 § Ett obeställbart brev som är inneslutet i kuvert eller annat omslag får öppnas endast av tillståndsmyndigheten och endast om omslaget saknar sådana uppgifter om avsändaren som möjliggör att brevet kan skickas tillbaka till denne.

11 § Ett obeställbart brev som öppnats får inte undersökas närmare än som behövs för att det ska kunna skickas tillbaka till avsändaren. Om mottagaren, men inte avsändaren, framgår av brevets innehåll, får brevet sändas till mottagaren.

12 § Öppnade brev som fortfarande är obeställbara ska förvaras hos tillståndsmyndigheten.

Förvaringstidens längd bestäms av myndigheten. Innehåll som inte tål lagring eller som består av trycksaker, reklamblad eller liknande som kan antas sakna värde får omedelbart förstöras.

13 § Ett öppnat brev som inte har kunnat lämnas ut tillfaller staten vid förvaringstidens utgång. Skriftliga meddelanden ska då omedelbart förstöras.

Annat innehåll än giltigt svenskt betalningsmedel ska säljas om det är lämpligt och en försäljning inte kan antas kränka någons personliga integritet. I annat fall ska innehållet förstöras.

Innehåll som inte kan säljas och därmed ska förstöras får i stället skänkas till välgörande ändamål, om det inte kan antas kränka någons personliga integritet.

Tystnadsplikt m.m.

14 § Den som i postverksamhet har fått del av eller tillgång till någon av de uppgifter som anges i 1–3 får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han eller hon därigenom har fått veta. De uppgifter som omfattas av tystnadsplikten är

1. uppgifter som rör ett särskilt brev som befordras inom verksamheten,

2. andra uppgifter som rör en enskild persons förbindelse med verksamheten när det gäller befordran av brev, eller

3. uppgifter som handlar om att kvarhålla eller beslagta försändelser enligt 27 kap. rättegångsbalken.

Tystnadsplikten enligt första stycket 1 och 2 gäller inte i förhållande till avsändaren och mottagaren av brevet.

För uppgifter om en enskild persons adress gäller tystnadsplikt endast om det kan antas att ett röjande av adressen skulle medföra fara för att någon utsätts för övergrepp eller annat allvarligt men.

15 § Den som bedriver postverksamhet och har fått del av eller tillgång till uppgifter som avses i 14 § första stycket ska på begäran lämna uppgifter

1. om en enskilds adress, telefonnummer eller arbetsplats till en myndighet som i ett särskilt fall behöver en sådan uppgift för delgivning enligt delgivningslagen (1970:428), om myndigheten finner att det kan antas att den som söks för delgivning håller sig undan eller att det annars finns synnerliga skäl,

2. om en enskilds adress till Kronofogdemyndigheten om myndigheten behöver uppgiften i exekutiv verksamhet och myndigheten finner att uppgiften är av väsentlig betydelse för handläggningen av ett ärende,

3. om en enskilds adress till Skatteverket om verket behöver uppgiften i verksamhet som avser kontroll av skatt eller avgift eller i utredning om rätt folkbokföringsort enligt folkbokföringslagen (1991:481) och verket finner att uppgiften är av väsentlig betydelse för handläggningen av ett ärende,

4. om en enskilds adress till Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten om dessa behöver uppgiften för kontroll av rätten till ersättning och myndigheten i fråga finner att uppgiften är av väsentlig betydelse för handläggningen av ett ärende.

Den som bedriver postverksamhet ska, enligt vad som anges i första stycket, på begäran även lämna uppgifter som rör misstanke om brott till åklagarmyndighet, polismyndighet eller någon annan myndighet som har att ingripa mot brottet, om det för brottet inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år.

16 § Den som bedriver postverksamhet enligt denna lag ska trots 14 § bistå Tullverket vid kontroll avseende postförsändelse enligt tullagen (2000:1281) eller lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen. Detta gäller dock endast kontroll som rör misstanke om narkotikabrott.

17 § I det allmännas verksamhet ska offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) tillämpas i stället för 14 och 15 §§.

För utlämnande av annan personuppgift i postverksamhet än som avses i 14 § första och tredje styckena gäller personuppgiftslagen (1998:204).

18 § Bestämmelser om ansvar för den som bryter mot tystnadsplikt enligt denna lag finns i 20 kap. 3 § brottsbalken.

3 kap. Samhällsomfattande posttjänst och andra posttjänster

Den samhällsomfattande posttjänstens omfattning

1 § Den samhällsomfattande posttjänsten ska uppfylla kraven att

1. det varje arbetsdag och minst fem dagar i veckan, utom under omständigheter eller geografiska förhållanden som tillståndsmyndigheten bedömer utgör skäl för undantag, ska göras minst en insamling och minst en utdelning av postförsändelser,

2. expeditions- och inlämningsställena ska ligga så tätt att användarnas behov beaktas,

3. de bestämmelser om befordringstider efterlevs, som meddelats av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer,

4. det ska vara möjligt att försäkra postförsändelser och att få kvitto från mottagaren på att en postförsändelse har tagits emot,

5. enstaka postförsändelser ska befordras till enhetliga priser, och

6. villkoren för tjänsten ska vara allmänt tillgängliga.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka tjänster som ska ingå i den samhällsomfattande posttjänsten och om krav på befordringstider.

Undantag från första stycket 1 ska meddelas Europeiska kommissionen och de nationella tillsynsmyndigheterna inom Europeiska unionen.

Prissättning och redovisning

2 § Prissättningen av den samhällsomfattande posttjänsten ska vara öppen för insyn, icke-diskriminerande och kostnadsorienterad, samt främja ett effektivt tillhandahållande av tjänsten.

För den som utsetts att tillhandahålla hela eller delar av den samhällsomfattande posttjänsten gäller utöver vad som anges i första stycket att

1. den interna redovisningen ska ha olika konton för att tydligt skilja mellan tjänster och produkter som ingår i den samhällsomfattande posttjänsten och de som inte gör det,

2. den interna redovisningen, förutom vad som anges i 1, ska ställas upp i överensstämmelse med Europaparlamentets och rådets direktiv 97/67/EG av den 15 december 1997 om gemensamma regler för utvecklingen av gemenskapens inre marknad för posttjänster och för förbättring av kvaliteten på tjänsterna², senast ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/6/EG³,

3. verksamheten årligen ska redovisas för tillståndsmyndigheten i enlighet med direktiv 97/67/EG, och

Om den som utsetts att tillhandahålla hela eller delar av den samhällsomfattande posttjänsten tillämpar särskilda priser och andra särskilda villkor gäller, utöver vad som anges i första stycket, att prissättningen och tillhörande villkor ska vara öppna för insyn och icke-diskriminerande.

Tillståndsmyndigheten får i enlighet med artikel 14.8 i direktiv 97/67/EG besluta om undantag från kraven i andra stycket.

² EGT L 15, 21.1.1998, s. 14 (Celex 31997L0067).

³ EUT L 52, 27.2.2008, s. 3 (Celex 32008L0006).

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om kraven enligt första–tredje styckena.

3 § Regeringen får meddela föreskrifter om att priser för tjänster som ingår i postverksamhet och som omfattas av den samhällsomfattande posttjänsten inte får överstiga vissa nivåer.

Tillgång till samhällsomfattande posttjänst och andra posttjänster

4 § Tillgången till den samhällsomfattande posttjänsten ska tillförsäkras genom upphandling om det är nödvändigt med hänsyn till kostnaderna för att tillhandahålla tjänsten.

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska fortlöpande följa utvecklingen på postområdet, samt bevaka att posttjänsterna svarar mot samhällets behov och att en väl fungerande samhällsomfattande posttjänst av god kvalitet finns tillgänglig för alla användare.

4 kap. Gemensamma bestämmelser om postverksamhet och samhällsomfattande posttjänst m.m.

Postnummersystem

1 § Det ska finnas ett postnummersystem i landet. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska utse en tillståndshavare som tillhandahåller posttjänster att också tillhandahålla och förvalta postnummersystemet.

2 § Den som tillhandahåller och förvaltar postnummersystemet är skyldig att på begäran från andra tillståndshavare tilldela dem postnummer för postboxanläggningar inom de postnummerområden som de begär.

Tillståndsmyndigheten får i enskilda fall besluta om undantag från första stycket, om en tilldelning av ett begärt postnummer i avsevärd utsträckning skulle försvåra att postnummersystemet utnyttjas på ett ändamålsenligt sätt.

3 § Den som tillhandahåller och förvaltar postnummersystemet får inte utan tillståndsmyndighetens godkännande ändra i systemet om inte ändringen endast berör enstaka mottagare. Tillståndsmyndigheten ska i sådana ärenden höra andra tillståndshavare, myndigheter med ansvar för folkbokföringen och fastighetsregistret samt berörda kommuner.

En ändring i postnummersystemet får genomföras tidigast sex månader efter det att tillståndsmyndigheten godkänt den. Om det finns särskilda skäl får myndigheten besluta att ändringen får genomföras tidigare.

4 § Andra tillståndshavare än den som tillhandahåller och förvaltar postnummersystemet får hos tillståndsmyndigheten begära en ändring i systemet.

Om det finns särskilda skäl får tillståndsmyndigheten besluta att den begärda ändringen ska ske. Tillståndsmyndigheten ska innan den beslutar om ändringen höra den som tillhandahåller och förvaltar postnummersystemet, andra tillståndshavare, myndigheter med ansvar för folkbokföringen och fastighetsregistret samt berörda kommuner.

Anläggningar för postöverlämning

5 § En tillståndshavare ska se till att det är möjligt att postförsändelser som väger högst 2 kg och som befordrats av andra tillståndshavare kan nå de anläggningar för postöverlämning till mottagare som den förstnämnde tillståndshavaren innehar. Villkoren för detta ska vara skäligen och konkurrensneutrala, samt icke-diskriminerande i förhållande till vad tillståndshavaren tillämpar för sin egen verksamhet.

Eftersändning

6 § En tillståndshavare ska på begäran av en annan tillståndshavare se till att postförsändelser som väger högst 2 kg kan eftersändas till adresser belägna utanför den andre tillståndshavarens utdelningsområde. Villkoren för detta ska vara skäligen och konkurrensneutrala, samt icke-diskriminerande i förhållande till vad tillståndshavaren tillämpar för sin egen verksamhet.

Internationell postbefordran

7 § Ett postbefordringsföretag får delta i det internationella post-samarbetet inom ramen för världspostfördragen, om

1. företaget har en verksamhet och organisation som garanterar att det på ett godtagbart sätt kan utföra internationell postbefordran,
2. företaget tillämpar fördragens bestämmelser, och
3. regeringen godkännt att företaget får delta i ett sådant samarbete.

8 § I gränsöverskridande postbefordran som sker inom ramen för världspostfördragen får endast frimärken som har portovärdet angivet i arabiska siffror och beteckningen Sverige användas. Sådana frimärken får ges ut endast av ett postbefordringsföretag som avses i 7 §.

Andra portobeteckningar än sådana frimärken som anges i första stycket, och som används i gränsöverskridande postbefordran inom ramen för världspostfördragen, ska vara stämplade av, eller med tillstånd av, ett postbefordringsföretag som avses i 7 §.

Postverksamhet i krig m.m.

9 § Är Sverige i krig eller krigsfara eller råder det sådana utomordentliga förhållanden som beror på att det är krig utanför Sveriges gränser eller på att Sverige har varit i krig eller krigsfara, får regeringen meddela de föreskrifter om postverksamhet som behövs med hänsyn till landets försvar eller säkerhet i övrigt.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om planering och andra åtgärder som behövs i fredstid för att tillgodose totalförsvarets behov av postkommunikationer under sådana förhållanden som anges i första stycket.

Klagomålshantering

10 § Tillståndshavare ska fastställa förfaranden för handläggningen av användarnas klagomål. Dessa förfaranden ska vara öppna för insyn och ägnade att skapa rättvisa samt vara snabba och medföra rimliga handlägningskostnader.

11 § Den som utsetts att tillhandahålla hela eller delar av den samhälls-omfattande posttjänsten ska årligen offentliggöra uppgifter om antalet klagomål och hur klagomålen har behandlats.

12 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om klagomålshantering och offentliggörandet av uppgifter om klagomål enligt 10 och 11 §§.

Tillsyn

13 § Tillståndsmyndigheten ska ha tillsyn över efterlevnaden av denna lag och av de föreskrifter och tillståndsvillkor som har meddelats med stöd av lagen.

14 § Tillståndsmyndigheten har rätt att på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen.

Tillståndsmyndigheten har också rätt att få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen där verksamhet som står under tillsyn bedrivs. Denna tillträdesrätt omfattar inte bostäder.

Tillståndsmyndigheten har rätt att få verkställighet hos Kronofogdemyndigheten av beslut som avser åtgärder för tillsynen enligt första och andra styckena. Då gäller bestämmelserna i utskökningsbalken om verkställighet av förpliktelser som inte avser betalningsskyldighet eller avhysning.

15 § Tillståndsmyndigheten ska vid tillsynen ägna särskild uppmärksamhet åt att det träffas avtal mellan tillståndshavare som säkerställer att

1. de postförsändelser som väger högst 2 kg som tillståndshavarna befordrar när andra tillståndshavares anläggningar för postöverlämning till mottagarna,

2. eftersändning av postförsändelser som väger högst 2 kg och som befordrats av en tillståndshavare, kan ske till adresser som är belägna utanför tillståndshavarens utdelningsområde, och

3. regleringen i 3 kap. 2 § tredje stycket, om att prissättningen och tillhörande villkor ska vara öppna för insyn och icke-diskriminerande vid tillämpning av särskilda priser och andra särskilda villkor, efterlevs.

Uppkommer tvist om sådana avtal som avses i första stycket, ska tillståndsmyndigheten skyndsamt undersöka förhållandena och, om

särskilda skäl inte talar för annat, medla mellan parterna. Myndigheten får i en sådan tvist yttra sig på begäran av en part.

16 § Tillståndsmyndigheten får meddela de förelägganden som behövs för att denna lag eller föreskrifter eller tillståndsvillkor som har meddelats med stöd av lagen ska följas.

17 § Tillståndsmyndigheten ska förelägga den som bedriver postverksamhet utan tillstånd enligt denna lag att upphöra med verksamheten. Tillståndsmyndigheten får besluta hur avvecklingen av verksamheten ska ske.

Är det osäkert om en viss verksamhet utgör postverksamhet enligt denna lag, får tillståndsmyndigheten förelägga den som bedriver verksamheten att lämna de upplysningar om verksamheten som behövs för att bedöma om så är fallet.

Bestämmelserna i 14 § andra och tredje styckena ska tillämpas även i fråga om beslut om åtgärder enligt denna paragraf.

18 § Förelägganden och förbud enligt denna lag får förenas med vite.

19 § Har någon ålagts att betala konkurrensskadeavgift enligt 3 kap. 5 § konkurrenslagen (2008:579) eller dömts till att betala vite enligt 6 kap. 2 § samma lag, får vite enligt 18 § denna lag inte dömas ut för samma förfarande.

20 § Tillståndsmyndigheten får återkalla ett tillstånd att bedriva postverksamhet om

1. tillståndshavaren inte fullgör sina skyldigheter enligt denna lag eller enligt föreskrifter eller tillståndsvillkor som meddelats med stöd av lagen,

2. tillståndshavaren inte har bedrivit postverksamhet under de senaste sex månaderna,

3. tillståndshavaren begär det, eller

4. tillståndshavaren har försatts i konkurs.

Om det är tillräckligt får tillståndsmyndigheten i ett fall som avses i första stycket 1 meddela varning i stället för att återkalla tillståndet.

Om tillståndet återkallas får tillståndsmyndigheten besluta hur verksamheten ska avvecklas.

Ett beslut om återkallelse får förenas med förbud att fortsätta verksamheten.

Avgifter

21 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för den som bedriver postverksamhet eller ansöker om tillstånd att bedriva sådan verksamhet eller ansöker om förhandsbesked enligt 2 kap. 3 § att betala avgift för tillståndsmyndighetens verksamhet enligt denna lag.

Överklagande

22 § Tillståndsmyndighetens beslut i fråga som avses i 3 § får inte överklagas. Tillståndsmyndighetens beslut i övrigt enligt denna lag eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Tillståndsmyndighetens beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen ska gälla omedelbart.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2010, då postlagen (1993:1684) ska upphöra att gälla.

2 Förslag till lag om ändring i mervärdesskattelagen (1994:200)

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 30 g § och 5 kap. 9 § mervärdesskattelagen (1994:200)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

30 g §

Från skatteplikt undantas omsättning av transporttjänster och därtill anslutna tjänster som ett postbefordringsföretag som bedriver sådan postverksamhet som avses i 3 § postlagen (1993:1684) tillhandahåller ett utländskt postbefordringsföretag i samband med distribution inom landet av inkommande brev eller paket för detta företags räkning.

Från skatteplikt undantas omsättning av transporttjänster och därtill anslutna tjänster som ett postbefordringsföretag som bedriver sådan postverksamhet som avses i 1 kap. 2 § postlagen (2010:000) tillhandahåller ett utländskt postbefordringsföretag i samband med distribution inom landet av inkommande brev eller paket för detta företags räkning.

5 kap.

9 §²

En varu- eller persontransporttjänst är omsatt inom landet om transporten i sin helhet genomförs i Sverige, om inte annat följer av andra stycket eller 10 §.

Första stycket gäller inte en varutransporttjänst som tillhandahålls en näringsidkare.

Befordran av brev i postverksamhet som avses i 3 § postlagen (1993:1684) ska anses som en omsättning inom landet.

Befordran av brev i postverksamhet som avses i 1 kap. 2 § postlagen (2010:000) ska anses som en omsättning inom landet.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2010.

¹ Lagen omtryckt 2000:500.

² Senaste lydelse 2009:1333.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:150) om allmän kameraövervakning

Härigenom föreskrivs att 11 § lagen (1998:150) om allmän kameraövervakning ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 §¹

En övervakningskamera får efter anmälan enligt 17 § sättas upp för allmän kameraövervakning i en banklokal, en lokal hos ett kreditmarknadsföretag eller ett postkontor, i området omedelbart utanför in- och utgångar till en sådan lokal samt vid betalningsautomater eller liknande anordningar i anslutning till en sådan lokal, om

1. övervakningen har till enda syfte att förebygga eller avslöja brott och
2. övervakningskameran är fast monterad och försedd med fast optik.

Med banklokal och lokal hos kreditmarknadsföretag avses en lokal där det huvudsakligen bedrivs rörelse enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse. Med postkontor avses en lokal där det huvudsakligen bedrivs verksamhet i vilken ingår postverksamhet enligt postlagen (1993:1684).

Med banklokal och lokal hos kreditmarknadsföretag avses en lokal där det huvudsakligen bedrivs rörelse enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse. Med postkontor avses en lokal där det huvudsakligen bedrivs verksamhet i vilken ingår postverksamhet enligt postlagen (2010:000).

Avlyssning eller upptagning av ljud får ske endast sedan anordning för avlyssning eller upptagning av ljud aktiverats på grund av misstanke om brott.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2010.

¹ Senaste lydelse 2004:442.

4 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs att 44 kap. 4 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

44 kap.

4 §

Rätten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 2 §§ yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter inskränks av den tystnadsplikt som följer av

1. 19 § första stycket 1 och 3 postlagen (1993:1684),

1. 2 kap. 14 § första stycket 1 och 3 postlagen (2010:000),

2. 6 kap. 20 § lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation, när det är fråga om uppgift om innehållet i ett elektroniskt meddelande eller som annars rör ett särskilt sådant meddelande, och

3. 6 kap. 21 § lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation, när det är fråga om uppgift om kvarhållande av försändelse på befordringsföretag eller om hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning på grund av beslut av domstol, undersökningsledare eller åklagare.

3. 6 kap. 21 § lagen om elektronisk kommunikation, när det är fråga om uppgift om kvarhållande av försändelse på befordringsföretag eller om hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning på grund av beslut av domstol, undersökningsledare eller åklagare.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2010.